

Grunnfjorden naturreservat i Øksnes kommune

Naturtyper og fugl

Grunnfjorden naturreservat i Øksnes kommune

NATURTYPER OG FUGL

*Forsidebilde: Storfe på vei ut til strandengene langs sørøstsida av Bussingvika for å beite etter morgenstellet.
Foto: Bjørn Harald Larsen.*

Miljøfaglig Utredning AS

Rapport 2010:50

Utførende institusjon: Miljøfaglig Utredning AS	Prosjektansvarlig: Bjørn Harald Larsen
	Prosjektmedarbeider(e): Ola M. Wergeland Krog og Helge Fjeldstad (GIS)
Oppdragsgiver: Fylkesmannen i Nordland	Kontaktperson hos oppdragsgiver: Mia Marthinus Husdal

Referanse:

Larsen, B.H. & Wergeland Krog, O. M. 2010. Grunnfjorden naturreservat i Øksnes kommune. Naturtyper og fugl. *Miljøfaglig Utredning Rapport 2010:50*: 1-46. ISBN: 978-82-8138-444-6

Sammendrag:

Miljøfaglig Utredning har utført en kartlegging av fugl og naturtyper i Grunnfjorden naturreservat i Øksnes kommune. På bakgrunn av kartleggingene og tidligere biologiske undersøkelser i området, er det gjort en vurdering av naturverdier og forekomster som bør få bevaringsmål knyttet til seg og overvåkes framover.

Grunnfjorden er et svært viktig rasteområde under trekket for vannfugl og våtmarksfugl, samtidig som gruntvannsområdene i ytre del av verneområdet også er viktig som overvintingsområde for bl.a. sangsvane. I trekketidene er det særlig gjess, grasender og vadefugl som benytter områder, men også svaner, rovfugl, måkefugler, enkelte spurvefugler og andre andearter benytter reservatet i større eller mindre grad. Verneområdet er til dels svært viktig også som hekkeplass for våtmarksfugl, bl.a. huser området betydelige bestander av smålom, småspove, myrsnipe, heilo og tjuvjo (NT).

I alt ble det kartlagt 8 naturtypelokaliteter i reservatet; en stor lokalitet med konsentrisk/eksentrisk høgmyr som omfatter det meste av landarealet i verneområdet, en stor strandenglokalitet som følger strandlinja fra Bustad til nordvestsida av Grunnfjorden, tre mindre strandenglokaliteter i Strengelvågen/Gisløyvalen og ei sandstrand nordøst i Husvågen, en lokalitet med terrengdekkende myr på Fjærneset, en større strandeng/strandsumplokalitet innerst i Husvågen samt en tangvoll som dekker østsiden av Gårdsøya. Det ble ikke registrert rødlistede karplanter eller kryptogamer i verneområdet, og det er heller ikke funnet slike rødlistearter her tidligere. Noen regionalt uvanlig arter finnes imidlertid, slik som broddtelg, dvergmaure, stautpiggknopp og småhavgras.

Dårlig datagrunnlag fra tidligere gjør det vanskelig å vurdere endringer i hekke- og rastebestandene av våtmarksfugl og sjøfugl i verneområdet. Det kan se ut til at smålom og kanskje også myrsnipe og steinvender har økt sine bestander siden 1970-/1980-tallet, mens bestandene av tjuvjo, fiskemåke og ikke minst rødnebbterne har blitt kraftig redusert. Brushane, svømmesnipe og makrellterne kan ha forsvunnet som hekkefugler.

Naturtypelokalitetene har trolig vært temmelig stabile miljøer over lang tid, men opphør av beite kan på sikt føre til mindre endringer (gjengroing av sumpstrandmiljøer). Det anbefales at kraftlinja som går langs vestsida av Grunnfjorden og over Steintjønna legges i kabel av hensyn til kollisjonsrisiko for spesielt sangsvane.

4 emneord:

Grunnfjorden naturreservat
Naturtyper
Fugl
Bevaringsmål

Forord

Miljøfaglig Utredning har på oppdrag fra Fylkesmannen i Nordland gjort en kartlegging av fugl og naturtyper i Grunnfjorden naturreservat i Øksnes kommune, Nordland. Det skal utarbeides en forvaltningsplan for området, og denne kartleggingen og sammenstillingen av naturverdier skal danne faglig basis for denne. Som innspill til forvaltningsplanen er det vurdert sentrale naturverdier og forekomster som det er naturlig å knytte bevaringsmål til.

Bjørn Harald Larsen har vært prosjektleder for oppdraget, mens Ola M. Wergeland Krog i Wergeland Krog Naturkart har deltatt under feltarbeid og rapportering. Helge Fjeldstad har utarbeidet kartene i rapporten. Feltarbeidet ble utført i perioden 7.-8. juli 2010. Rådgiver Mia Marthinus Husdal hos Fylkesmannens miljøvernavdeling, som leder prosessen med forvaltningsplanen, har vært vår kontaktperson hos oppdragsgiver, og vi takker for godt samarbeid.

Vi vil også takke andre som har hjulpet til med å fremskaffe nødvendige opplysninger, og spesielt må vi framheve Vidar Carlsen fra Myre som har bidratt med viktig informasjon om hekkende og rastende fugl i området.

Eina, 1. desember 2010

Miljøfaglig Utredning AS

Bjørn Harald Larsen

Innhold

FORORD	4
INNHold	5
1 INNLEDNING	6
2 METODE OG MATERIALE	8
2.1 KARTLEGGINGSMETODIKK	8
2.1.1 Naturtyper	8
2.1.2 Fugl	8
2.2 DATAMATERIALE	10
2.2.1 Eksisterende informasjon	10
2.2.2 Feltarbeid i 2010	10
3 REGISTRERINGER	12
3.1 GENERELLE NATURFORHOLD	12
3.2 VEGETASJON, FLORA OG NATURTYPER	14
3.2.1 Generelt	14
3.2.2 Naturtypelokaliteter	18
3.3 INSEKTER	30
3.4 FUGL	31
3.4.1 Hekkende sjøfugl og våtmarksfugl	32
3.4.2 Trekkende og rastende våtmarksfugl/spurvefugl	35
3.4.3 Mytende andefugl	36
3.4.4 Overvintrende sjøfugl/vannfugl	36
4 BESTANDSUTVIKLING FUGL	38
4.1 HEKKENDE SJØFUGL OG VÅTMARKSFUGL	38
4.2 TREKKENDE/RASTENDE FUGL	40
4.3 OVERVINTRENDE FUGL	40
5 ENDRINGER NATURTYPER/FLORA	41
6 VURDERING AV BEVARINGSMÅL	42
6.1 FUGL	42
6.2 NATURTYPER OG FLORA	43
6.3 ANDRE FORVALTNINGSASPEKTER	44
7 KILDER	46

1 Innledning

Miljøfaglig Utredning har på oppdrag fra Fylkesmannen i Nordland gjort en kartlegging av naturtyper og fugl i Grunnfjorden naturreservat i Øksnes kommune, Nordland. Fylkesmannen har startet arbeidet med en forvaltningsplan for verneområdet, og i tilknytning til dette arbeidet skal det fastsettes bevaringsmål. Denne rapporten skal bidra til å danne faglig basis for å sette disse bevaringsmålene.

Grunnfjorden naturreservat ble vernet som naturreservat den 21.12.2000. Reservatet dekker et areal på 14.724 daa, hvorav ca 7500 daa er landareal, ca 500 daa ferskvann og 6700 daa er sjøareal. Formålet med fredningen av Grunnfjorden naturreservat er å bevare et viktig våtmarksområde med naturlig tilhørende vegetasjon og dyreliv, særlig på grunn av det rike og spesielle fuglelivet.

Verneområdet består av vidstrakte, grunne sjø- og fjærområder, store strandengarealer, ett større vatn (Grunnvatnet) og et høgmyrkompleks med utallige små pytter og tjern.

Dokumentasjonen av fuglelivet i verneområdet er overveiende av eldre dato, og dette gjelder også om kunnskapen om naturtyper og flora. Det var derfor behov for å gjøre naturfaglige undersøkelser i tilknytning til arbeidet med forvaltningsplanen for bl.a. å kunne sette relevante bevaringsmål for verneområdet.

Figur 1.1. Grunnfjorden naturreservat i Øksnes kommune.

2 Metode og materiale

2.1 Kartleggingsmetodikk

2.1.1 Naturtyper

For identifisering og verdisetting av naturtypelokaliteter benyttes den reviderte håndboka for kartlegging av biologisk mangfold som metode (Direktoratet for naturforvaltning 2007).

Forekomst av rødlistearter er ofte et vesentlig kriterium for å verdsette en lokalitet. Ny norsk rødliste for 2010 ble offentliggjort 9. november 2010, og denne inneholder en del vesentlig endringer for mange organismegrupper i forhold til rødlista for 2006, bl.a. pga høyere kunnskapsnivå (dels gjennom økt innsats for å innhente informasjon), ny tolkning av tidligere data eller endring i bruken av retningslinjene for kategorien DD (Kålås m.fl. 2010). IUCNs kriterier for rødlisting av arter (IUCN 2004) blir benyttet i det norske rødlistearbeidet, i likhet med i de aller fleste andre europeiske land. Disse rødlistekategoriene rangering og forkortelser er (med engelsk navn i parentes) :

RE – Regionalt utryddet (Regionally Extinct)

CR – Kritisk truet (Critically Endangered)

EN – Sterkt truet (Endangered)

VU – Sårbar (Vulnerable)

NT – Nær truet (Near Threatened)

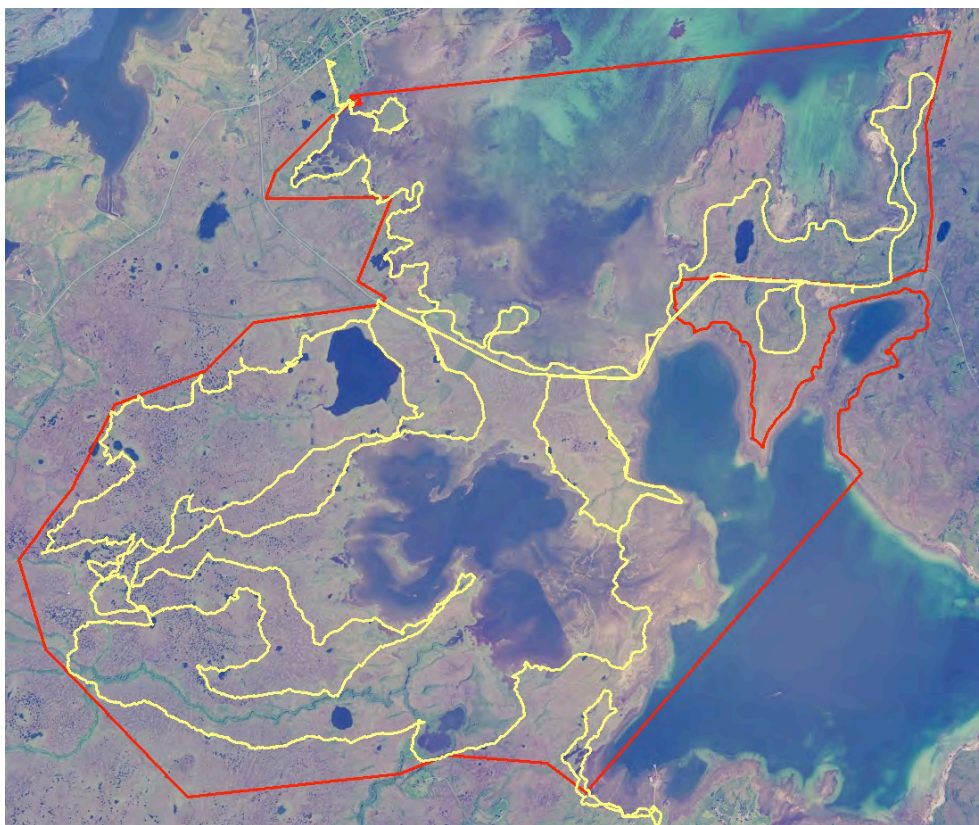
DD – Datamangel (Data Deficient)

For øvrig vises det til Kålås m.fl. (red.) (2010) for nærmere forklaring av inndeling, metoder og artsutvalg for den norske rødlista. Der er det også kortfattet gjort rede for hvilke miljøer artene lever i samt de viktige trusselsfaktorer.

Det fantes fra tidligere lite informasjon om naturtyper og flora fra området, hvorav de gjennomførte verneplanundersøkelser for havstrand på 1980-tallet er den viktigste. For å få en mer detaljert oversikt over verdifulle naturtyper innenfor verneområdet var det derfor nødvendig med nytt, systematisk feltarbeid. Hele reservatet ble kartlagt. Det ble i første rekke lagt vekt på å fange opp verdifulle naturtyper med tilhørende karplanteflora, men også kryptogamer ble registrert.

2.1.2 Fugl

Kartlegging av våtmarksfugl og sjøfugl i reservatet ble foretatt gjennom totaltelling av individer som viste hekkeadferd. Dette ble gjort ved at to registratorer gikk systematisk gjennom hele området (se utskrift av sporlogg i figur 2.1). Vannansamlinger ble prioritert, og disse ble sjekket ved å gå langs bredden og i tillegg gjøre registreringer fra forhøyninger i terrenget. Hekkeplasser for uvanlige og rødlistede arter ble dokumentert med foto og geografisk posisjon (tatt med håndholdt GPS).

Figur 2.1. Sporlogg fra GPS som viser kartleggingsrutene som ble gått i reservatet 7.-8. juli 2010.

Med to feltdager i begynnelsen av juli vil oppgitte hekkinger være en viktig feilkilde både for hekkende sjøfugl og våtmarksfugl. Samlet vil vi allikevel vurdere våre bestandstall for smålom, vadefugl og måker som gode. Bestandstallene for tjuvjo baserer seg på varslende/stasjonære fugler, i tillegg ble mange overflyvende fugler sett i området. Ærfugl og grågås hekker spredt på holmene og langs stranda i reservatet. Ved befaringstidspunktet hadde begge artene klekt og ungekullene kan da raskt bevege seg et stykke unna selve hekkeplassen. Det samme gjelder for siland og gravand, men disse artene legger seinere og ingen ungekull på sett på sjøen under feltarbeidet. Når det gjelder ender som hekker i ferskvannsforkomstene i området vil vi anta at hekkebestandene kan være noe høyere enn det vi registrerte i juli pga mislykkede hekkinger. Vadefuglene vil i større grad oppholde seg i området og fortsatt forsvare et revir i en periode selv om hekkingen mislykkes.

Under feltarbeidet ble det også gjort registreringer av rastende fugl innenfor reservatet og fugl på trekk. Dette gir kun et øyeblikksbilde de to dagene feltarbeidet ble utført, og for å vurdere områdets betydning for trekkende fugl må vi derfor i det alt vesentlige støtte oss på eksisterende informasjon (se kap. 2.2.1).

2.2 Datamateriale

2.2.1 Eksisterende informasjon

Det foreligger lite dokumentasjon om naturforholdene i og omkring Grunnfjorden. De eneste kjente registreringene av naturtyper ble gjort i forbindelse med havstrandundersøkelsene i Nordland på midten av 1980-tallet (Elven m.fl. 1988). Husvågen ble da nærmere undersøkt, mens Grunnfjorden kun ble vurdert fra avstand (beskrevet slik: *Grunnfjorden har en ujevn strandengkant av varierende bredde, sannynligvis med breie og morfologisk velutviklede strandenger i botnen rundt utløpet av Tretneelva*).

Det er ikke utført eget feltarbeid i forbindelse med kartlegging av naturtyper etter DN-håndboka i området, men to lokaliteter er lagt inn i Naturbase på bakgrunn av registreringene til Elven m.fl. (1988) – Husvågen (strandeng/strandsump verdi A) og Grunnfjorden (strandeng/strandsump verdi B).

Fuglefaunan i verneområdet er dårlig dokumentert. Ellefsen m.fl. (1979) skrev en rapport om registreringer foretatt på 1970-tallet i Grunnfjorden og på Stormyra. I forbindelse med kraftlinjer-fugl problematikk utførte Vitenskapsmuseet ved Universitetet i Trondheim registreringer av rastende og overvintrende vannfugl seinhøsten og forvinteren 1988 (Thingstad 1989). I Naturbase ligger det noen kvalitative og kvantitative opplysninger om hekkefuglfaunaen i verneområdet fra 1986.

Etter det er det kun spredte og tilfeldige registreringer av fugl som er rapportert eller lagt ut på nettstedet fra Grunnfjorden naturreservat, bl.a. opplysninger om storlom i Grunnvatnet i 1991 og sildemåke på Gårdsøya i 2010. Intervjuer med lokale ornitologer viste imidlertid at det blir gjort en god del registreringer av både hekkende og trekkende fugl i området.

2.2.2 Feltarbeid i 2010

Kartlegging av naturtyper og fuglefauna i reservatet ble utført 7.-8. juli 2010 av Ola M. Wergeland Krog og Bjørn Harald Larsen. Hele reservatet ble undersøkt, både holmer og skjær og våtmarksdelen. Valøya, Orkannholmen og Bestemorøra ble kartlagt med observasjoner fra land.

Figur 2.2. Håndholdt GPS ble brukt til å stedfeste viktig informasjon, som her en smålomhekkning på Stormyra. Foto: Ola M. Wergeland Krog.

3 Registreringer

3.1 Generelle naturforhold

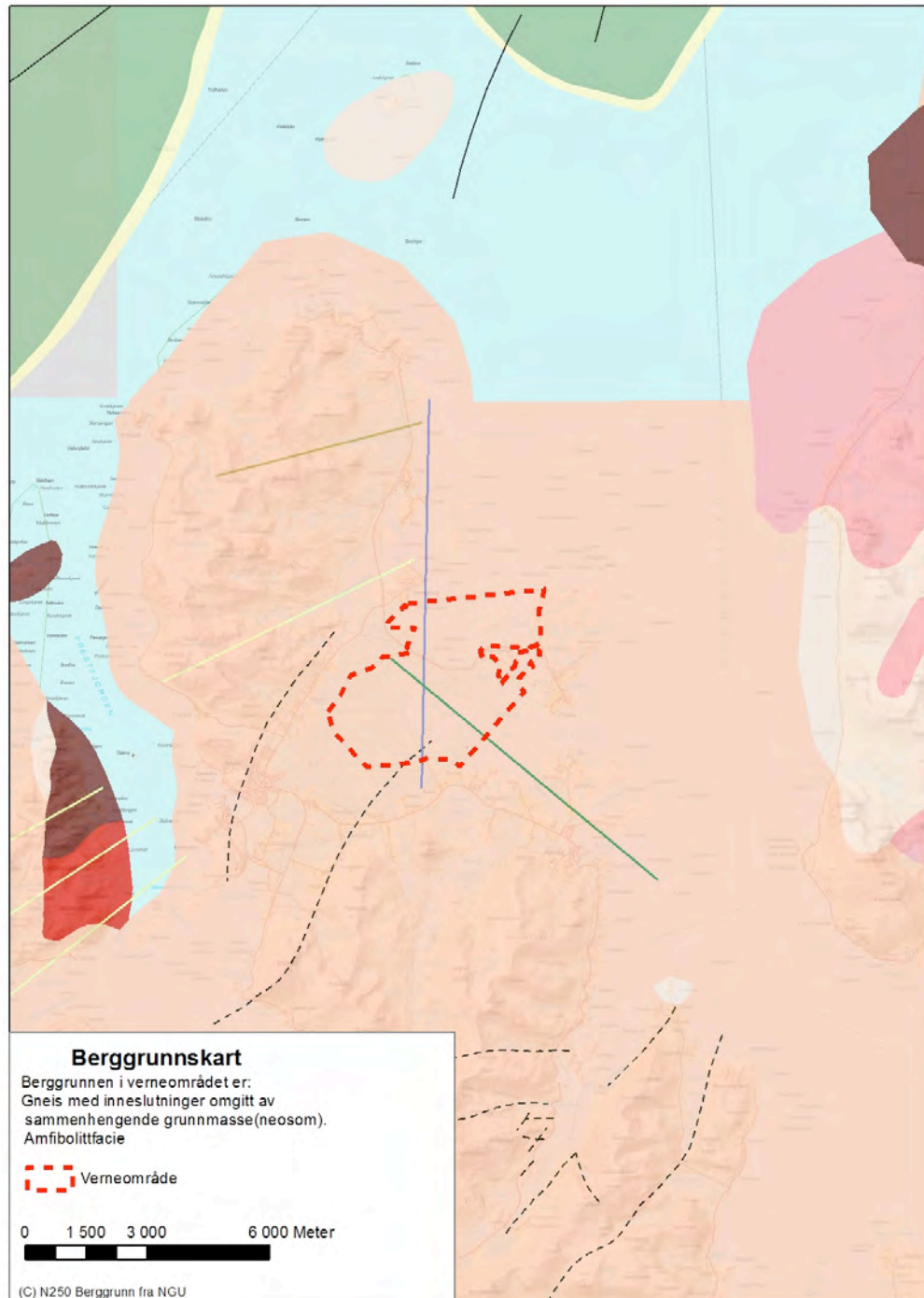
Verneområdet ligger nordøst på Langøya i Øksnes kommune og består av et variert marint våtmarkssystem med store gruntvannsområder, bløtbunns- og grus/steinfjærer, strandenger og våger, foruten store fastlandsarealer med kystmyrer av ulik utforming. I høgmyrområdene er det utallige små vannansamlinger samt enkelte større vatn/tjern, hvorav Grunnvatnet er det største. Mellom myrarealene og vatna er det også enkelte knauser med fjell- og lynghei, mest i nordøstre del av verneområdet. Flere større og mindre holmer finnes også innenfor reservatet, men bare noen få av disse er ikke landfaste med Langøya ved fjære sjø. Landskapet er flatt til småkupert og nesten trebart.

Figur 3.1. Silt/leirestrand med spredte steiner og blokker sør for Steinholmen i Strengelvågen. Foto: Ola M. Wergeland Krog.

Berggrunnen i reservatet ligger hovedsakelig under mektige løsmasser og/eller torvjord og får derfor liten betydning for flora og vegetasjonstyper. Den består av gneis med inneslutninger omgitt av sammenhengende grunnmasse (neosom). Løsmassene består av morenemasse (flere mindre randmorener) med en del sand, grus og stein samt finere marine strandavsetninger (sand, silt og leire). På Gisløya er det hovedsakelig et tynt dekke med torv over berggrunnen (<http://www.ngu.no/kart/losmasse/>).

Strandflatelandskapet omkring Grunnfjorden og Gisløya står i skarp kontrast til de steile og skarpe fjellmassivene innover på Langøya, og landskapet har store likheter med ytterområdene på Vestvågøya og Gimsøya i Lofoten og Andøya.

Figur 3.2. Utsnitt av berggrunnsgeologisk kart over reservatet og området rundt. Kartgrunnlag: Norges geologiske undersøkelse 2010 (www.ngu.no/kart/bg250/).

Naturgeografisk ligger Grunnfjorden i mellomboreal vegetasjonssone og sterkt oceanisk vegetasjonssesksjon (Mb-O2) (Moen 1998). Naturforholdene er preget av vestlige vegetasjonstyper og arter som er avhengige av høy luftfuktighet. Vinter-

temperaturen er noe lavere samtidig som sommertemperaturen er noe høyere sammenlignet med de mest oseaniske områdene lenger sør i Nordland.

En knaus øst for Båtneset rager 29 moh, og dette er det høyeste punktet i reservatet. Stormyra hvelver seg opp vestover fra Grunnfjorden og på det høyeste er den 20 moh.

Den sørøstre delen av verneområdet benyttes i dag til utmarksbeite for storfe (nord for Bustad). Tidligere har det også gått sau i verneområdet, men sauegjerdene er nå tatt ned. Beitingen har imidlertid i liten grad formet landskap og vegetasjonstyper i området. Skog finnes nesten ikke i verneområdet, med unntak av en smal brems med lavvokst lauvskog langs deler av Tretneelva. For øvrig er det kun snakk om enkelttrær eller mindre ansamlinger med lav bjørk som ikke tilfredsstiller kriteriene for skog.

3.2 Vegetasjon, flora og naturtyper

3.2.1 Generelt

I store trekk består vegetasjonen i området av fattige til intermediære jordvannsmyrer, nedbørsmyer, tørre til friske fjell- og lyngheier og ulike havstrandmiljøer. I høgmyrområdene på Stormyra er det utallige små pytter samt et titalls små tjern. Dette er fattige humustjern med lite vannvegetasjon og kun smale belter med flaskestarrump (O3b) eller høystarrmyr med trådstarr (L4a) langs kantene.

Figur 3.3. Konsentrisk-eksentrisk høgmyr med et konsentrisk parti med sentrum omkring de to tjernene midt på bildet og en eksentrisk del med høyeste punkt inn mot dyrkemarka nord for Skogly. Den typiske hvelvingen gjenspeiles i mønsteret av små vannpytter. Kartutsnitt fra www.gislink.no.

Stormyra er et høgmyrkompleks som stiger slakt opp mot vest fra Grunnfjorden. Konsentriske høgmyrer dannes i flatt terreng og har høyeste punkt i sentrum av myra. Eksentriske høgmyrer (med høyeste punkt i kanten av myra) dannes i hellende terreng i nedbørrike områder. Stormyra består av flere (minst tre) høgmyrer

som er en blanding av disse typene (konsentrisk-eksentriske høgmyrer). Flyfotoet i figur 3.1 illustrerer godt denne blandingen av de to typene høgmyrer. Elvene/bekkene som går gjennom myra danner skillelinjer mellom høgmyrene.

Ombrotrof myrvegetasjon dominerer, med veksling mellom ombrotrof tuemyr (J2), ombrotrof fastmattemyr (J3) og ombrotrof mykmatte/løsbunnsmyr (J4). I kanten av høgmyrene og nede på flatene ved Grunnfjorden er det også innslag av minerogene myrer, både intermediaær fastmattemyr (L2) og høystarrmyr av flaskestarr-trådstarr-utforming (L4a). Særlig langs Tretneelva og ved Steintjønna er det store høystarrmyrer. Enkelte steder ble det registrert noe rikere myrvegetasjon på flate fastmattemyrer. Ved hytta sør for Grunnvatnet var det ei intermediaær til rik minerogen, grunn myr med bl.a. legevintergrønn/norsk vintergrønn, bjønnbrodd, tettegras, slåttestarr, vendelrot, gulflatbelg, bjønnskjeggmatter og duskmyrull. Nord for Grunnfjorden og ved Steintjønna er det ikke lenger snakk om høgmyr, men en kombinasjon av terrengdekkende myr (hovedsakelig nord for Grunnfjorden) og blandingsmyrer (myrer med veksling mellom ombrotrofe/minerogene myrflater), bl.a. store høystarrmyrer øst for Steintjønna. Sør for Trettebakken er det kupert, terrengdekkende myr med djupe høljer og høye tuer. Ved Grunnvatnet er det spor etter eldre torvtekt på flatmyrer, mens det nord for Grunnfjorden har blitt foretatt kultivering med tanke på økt multeproduksjon.

På Fjærneset og langs østsida av Husvågen er det terrengdekkende myrer med ombrotrof tuemyr og fastmatter. Enkelte større fattige til intermediaære fastmattemyrer med minerogent innslag finnes også i dette området. På disse ble bl.a. strengstarr, frynsestarr, bjønnskjegg, duskmyrull, bukkeblad og skrubbar (på tuer) notert. Langs østsida av Husvågen er det også en del knauser med tørr, fattig lynghei med røsslyngdominans (H1a). Det er usikkert om det har vært tradisjonell lyngheidrift her, eller om dette er mer å regne for fattig fjellhei. Det ble imidlertid ikke registrert kulturindikatorer som klart viste at lyngheiene på Gisløya har vært brent.

Havstrandmiljøene er varierte verneområdet sett under ett, og områdene langs sørvestsida av Bussingvika og sørsida av Grunnfjorden er holdt i hevd med beite. Strandengene som finnes i verneområdet er imidlertid i liten grad avhengig av skjøtsel, men noen av typene, bl.a. strandmyr og sumpstrandarealene, er begunstiget av et ekstensivt beite. Langs Grunnfjorden er det hovedsakelig smale belter med øvre salteng (U5) og mindre strandmyrer (U9c), men i sørøstre del er havstrandmiljøene noe mer varierte og med tydelig sonering. Ytterst er det her nedre salteng med fjæresaltgras (U4a), noen steder et smalt belte med midtre salteng dominert av ishavsstarr (U4c). Kun fjørekoll ble notert av andre arter i disse miljøene. Øvre salteng finnes i flere utforminger hvorav rødsvingel-fjørekoll-tiriltunge-typen (U5c) er viktigst, mens rein rødsvingelutforming (U5b) og grusstarr-utforming (U5e) også er vanlig. På finere substrat ble det registrert saltsiv-utforming av øvre salteng (U5a) samt fjærestarheng (U7b) der det kom små ferskvannssig ned på stranda fra myrområdene innenfor. Flere brakkevannsdammer finnes langs Grunnfjorden, og disse hadde fjæresivakseng (U7a), fjærestarheng (U7b) og pølstarr-

sumper (U7d) i kanten, mens selve vannvegetasjonen stedvis var dominert av hestelumpe (U2e). Det er mest grus- og steinstrand i dette området, og særlig i ytre del en god del stor stein og blokk.

Ved Gisløyvalen, på nordvestsida av moloen, er det et strandengsystem med mange små brakkvannsdammer og littoralbassenger. Også her er det nedre salteng av fjæresaltgrastype (U4a), midtre salteng med ishavsstarr (U4c) og øvre salteng som veksler mellom saltsivutforming (U5a) og rødsvingel-fjærekoll-tiriltungeutforming (U5c). Fjæresaltgrasengene dekker ganske store arealer på denne lokaliteten, og i brakkvannsdammene dominerer fjærestarr (U7b) mens fjæresivaksengene (U7a) har mindre utstrekning. I littoralbassengene vokste pølstarr. På Gårdsøya sør for Strengelvåg er det en lang tangvoll som går langs det meste av østsida av øya. I Oshågen som går inn sør for Gårdøya er det flere poller og ferskvannsdammer i ulike høydenivåer.

Nord for Gisløyvalen og vest for Nøkkvatnet er det et mindre havstrandmiljø med ei lita sandstrand, små brakkvannsdammer og god variasjon i strandengutforming. Sandstranda har et smalt belte med strandrug innenfor, og en liten tangvoll med tangmelde. Brakkvannsdammene har fjæresivaksbelter med mye strandkjempe (U7a) og pølstarrsumper (U7d). Øvre saltengmiljøene domineres av grusstarrer (U5e), men har også en del buestarreng og rødsvingeleng med bl.a. gåsemure og jåblom. Også her er det gradvis overgang fra øvre salteng til strandmyr (U9c) hvor arter som myrhatt og duskmyrull kommer inn.

Havstrandmiljøene i nordøstre del av Valen samt i Tranosen ble kun vurdert fra avstand, og disse var ikke like brede og varierte som i Grunnfjorden og Husvågen. Øvre saltengmiljøer var trolig dominerende. Strandengene i Bussingvika nord for Bustad derimot ble nærmere undersøkt og viste seg å være godt utviklet. Disse strandengene blir ganske hardt beitet av storfe og i perioder også gjess. De har fin sonering med stedvis brede fjæresaltgrasenger (U4a) ytterst, som går over i saltsivenger (U5a) eller rødsvingel-fjærekoll-tiriltungeutforming av øvre salteng (U5c). Sistnevnte har innslag av jåblom og går gradvis over i en sumpstrand av sandsivutforming (U9c) noen steder. Ellers finnes det i dette området store fjæresivaksbelter (U7a) og pølstarrpøler (U7d) i tilknytning til brakkvannsdammer. Dels er det snakk om overgang til strandmyr (U9c) med bl.a. myrhatt, myrsaulauk og frynsestarr.

I Husvågen finnes i følge Elven m.fl. (1988) en svært stor strandsump i nordnorsk målestokk (500 daa). Havstrandmiljøene i Husvågen var vanskelig å kategorisere, med gradvise overganger mot myr innover på strandflata. De indre delene av området er demt opp av en smal grusvoll med erosjonskant på yttersida. Substratet er sand ytterst og silt og leire lenger inn, og torvjord helt innerst. Havstrandsoneringen startet med smale belter med fjæresaltgraseng (U4a) ytterst i øst, videre øvre salteng av rødsvingel-grusstarrutforming (U5d) og saltsivutforming (U5a) i veksling med rødsvingel-fjærekoll-tiriltungeutforming (U5c). Også rene buestarrenger finnes. En brakkvannsdam i nordøstre del hadde fjæresivakseng (U7a) og noe fjæ-

restarreng (U7b), mens en annen hadde undervannseng av småhavgras (U2a). En liten ferskvannsdam var dominert av hesterumpe og trådtjønna. Elven m.fl. (1988) fant også stautpiggknopp i en dam her. Innover blir det mer komplisert, og dels er det små dyneenger på torvjordblandet sand i tørre partier og blandet starrutforming av brakkvannseng (U7c) og strandmyr (U9c) i våte partier. Begge de sistnevnte typene er dominert av pølstarr, myrhatt, duskmyrull, snipestarr og myrsaulauk med innslag av bl.a. myrmaure og dvergmaure. I sørvest går det over i en mer ren myrtype, og da grunn, intermediær fastmattemyr (L2). Her kommer duskmyrull sterkere inn, sammen med torvmoser, jåblom, harerug, småengkall, bukkeblad og slåttstarr. Også snipestarr og myrhatt finnes her.

Sør for Båtneset på Gisløya er det ei litt større sandstrand som har svakt utviklet forstrand/fordyne med strandrug (V6b) og tydelig, flerårig tangvoll av lågurtutforming (V2a) med bl.a. saftstjerneblom, tangmelde, harerug, strandkryp og høymol. Eksponert skjellsand finnes i partier. Sør for sandstranda er det nedre salteng med fjæresaltgras (U4a) og driftsinfluerte grus- og steinstrender med bl.a. østersurt (V5c).

I ytre deler, bl.a. på Båtneset og Fjærneset, finnes også fattig strandberg (X1a) utenfor lyngheipartiene.

Figur 3.4. Innsynket parti i høgmyr vest for Steintjønna. Dette forekom enkelte steder i det store myrområdet sør for Grunnfjorden og syntes å være forårsaket av underjordiske bekker som har gravd i torvlaget. Foto: Bjørn Harald Larsen.

Karplantefloraen i reservatet er generelt ganske artsfattig. Det ble ikke registrert rødlistearter, og av plantegeografisk interessante arter ble kun broddtelg og småhavgras registrert. Broddtelg vokste spredt i den nordvendte brattkanten ned mot

Gimsøyvalen og Husvågen. Den har sin nordgrense i sørlige deler av Troms og er ikke vanlig i Vesterålen. Småhavgras ble funnet i en brakkvannsdam i Husvågen. Arten er knyttet til mudderstrender, grunne poller og overganger mot brakkvannsmiljøer på havstrand. Den har en klart sørlig utbredelsestendens i Norge og er uvanlig i nordre del av Nordland. Dvergmaure og stautpiggknopp, som begge er kjent fra Husvågen, har også noe plantegeografisk interesse, da disse artene bare opptrer flekkvis i regionen.

Figur 3.5. Et spesielt trekk i floraen var at skjørbuksurt vokste på markerte tuer langt inne på Stormyra, sannsynligvis spredt hit av tjuvjo. Foto: Bjørn Harald Larsen.

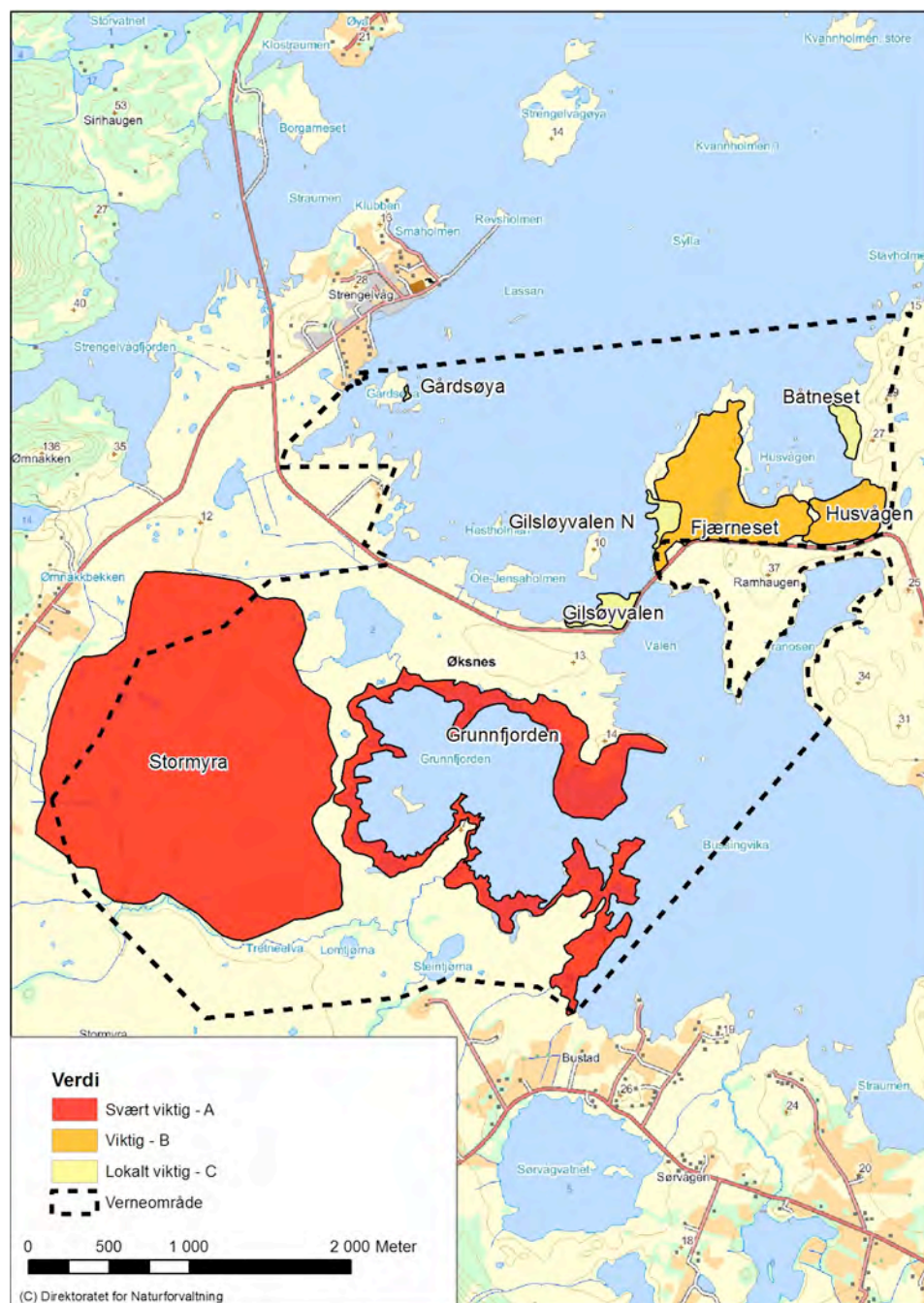
3.2.2 Naturtypelokaliteter

I tabell 3.1 er de kartlagte naturtypene innenfor Grunnfjorden naturreservat presentert. Marine naturtyper ble ikke kartlagt, men det er kjent store ålegrasenger fra området (Naturbase).

Tabell 3.1. Naturtypelokaliteter kartlagt i Grunnfjorden naturreservat juli 2010.

Lok. nr	Navn	Naturtype	Verdi	Kommentar
1	Stormyra	Kystmyr	A	Flere intakte eksentriske høgmyrer.
2	Grunnfjorden	Strandeng og strandsump	A	Stort og variert strandengkompleks med flere brakkvannsdammer og strandmyrer.
3	Gisløyvalen	Strandeng og strandsump	C	Lite havstrandmiljø med mange små brakkvannsdammer og littoralbasseng.
4	Gisløyvalen N	Strandeng og strandsump	C	Lite havstrandmiljø med en større brakkvannsdam.
5	Fjærneset	Kystmyr	B	Terrengdekkende myr i mosaikk med

Lok. nr	Navn	Naturtype	Verdi	Kommentar
6	Husvågen	Strandeng og strandsump	B	Store strandmyrer og brakkvannssumper.
7	Båtneset	Sandstrand	C	Lita sandstrand med innslag av strandeng.
8	Gårdsøya	Tangvoll	C	Langs nesten hele østsida av øya.

Figur 3.6. Kartlagte naturtypelokaliteter i Grunnfjorden naturreservat.

1. Stormyra

Naturtype: Kystmyr (A08)

Hovedutforminger: Atlantisk høgmyr (A0802)

Verdi for biologisk mangfold: Svært viktig - A

UTM-referanse: 33W 505820 7646745

Kunnskapskilder: Feltsjekk Ola M. Wergeland Krog og Bjørn Harald Larsen 7.7.2010.

Områdebeskrivelse/naturkvaliteter:

Generelt

Stormyra ligger mellom vegen til Strengelvåg og Grunnfjorden. Lokaliteten omfatter her bare arealer innenfor Grunnfjorden naturreservat, men høgmyra strekker seg videre både nordvestover, vestover og sørvestover, og avgrenses der av dyrket mark.

Figur 3.7. Parti fra toppområdet på Stormyra nordøst for Skogly. Foto: Ola M. Wergeland Krog.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Stormyra er et høgmyrkompleks som stiger slakt opp mot vest fra Grunnfjorden. Konsentriske høgmyrer dannes i flatt terreng og har høyeste punkt i sentrum av myra. Eksentriske høgmyrer (med høyeste punkt i kanten av myra) dannes i hellende terreng i nedbørrike områder. Stormyra består av flere (minst tre) høgmyrer som er en blanding av disse typene (konsentrisk-eksentriske høgmyrer). Elvene/bekkene som går gjennom myra danner skillelinjene mellom høgmyrene.

Ombrotrof myrvegetasjon dominerer, med veksling mellom ombrotrof tuemyr (J2), ombrotrof fastmattemyr (J3) og ombrotrof mykmatte/løsbunnsmyr (J4). I kanten av høgmyrene og nede på flatene ved Grunnfjorden er det også innslag av minerogene myrer, både intermediær fastmattemyr (L2) og høystarmyr av flaskestarr-trådstarr-utforming (L4a). Enkelte steder ble det registrert noe rikere myrvegetasjon på flate fastmattemyrer.

Artsmangfold

Myrområdet er generelt artsfattig med dominans av typiske fattigmyrsarter som torvmyrull, multe, krekling, skrubbær, røsslyng og duskmyrull. I tillegg har heigråmose og reinlavarter stor dekning på tuene. Et interessant trekk var imidlertid forekomst av skjorbuksurt på flere høye tuer langt inne på Stormyra, og denne har trolig spredt hit med tjuvjo, som hekker på slike tuer. Intermediære fastmattemyrer med jordvannspåvirkning hadde innslag av bl.a. soleihov, bukkeblad, slåtestarr, myrklegg og myrhatt. Ved hytta sør for Grunnvatnet var det ei intermediær til rik minerogen, grunn myr med bl.a. legevintergrønn/norsk vintergrønn, bjønnbrodd, tettegras, slåtestarr, vendelrot, gulflatbelg, bjønnskjeggmatter og duskmyrull.

Lokaliteten er også en svært viktig hekkeplass for våtmarksfugl, bl.a. store eller forholdsvis bestander av smålom (minimum 21 par i 2010), myrsnipe, småspove, heilo og tjuvjo (NT) (ca 50 par i 2010). Dessuten hekker bl.a. fiskemåke (NT), brunnakke og toppand.

Bruk, tilstand, påvirkning

Ved Grunnvatnet er det spor etter eldre torvtekt på flatere partier av myra, men dette blir helt i kanten av høgmyra. Utenfor verneområdet er det ei grøft i nordre del (utenfor høgmyrpartiene), og inn mot Skogly er det dyrket opp myrflater, men det er usikkert om dette har vært en del av høgmyra tidligere eller om dette har vært andre myrtyper.

Skjøtsel og hensyn

Det beste for naturverdiene er at lokaliteten blir værende urørt. Ekstensivt sauebeite vil være noe positivt, men bør ikke stimuleres til på denne lokaliteten pga områdets betydning som hekkeplass for vadefugl, og dermed risiko for at dyr trækker i stykker egg i reirene.

Verdisetting

Et stort og lite påvirket høgmyrskompleks med flere konsentrisk-eksentriske høgmyrer innenfor reservatet. Alle intakte høgmyrer skal etter kriteriene ha verdi svært viktig (A), og dette er i tillegg en forholdsvis stor lokalitet sammenlignet med for eksempel lokaliteter på Andøya (se Bjerke 2005).

2. Grunnfjorden

Naturtype: Strandeng og strandsump (G05)

Hovedutforminger: Større strandengkompleks (G0501)

Verdi for biologisk mangfold: Svært viktig - A

UTM-referanse: 33W 507662 7646669

Kunnskapskilder: Elven m.fl. 1988, feltsjekk Ola M. Wergeland Krog og Bjørn Harald Larsen 7.-8.7.2010.

Områdebeskrivelse/naturkvaliteter:

Generelt

Lokaliteten omfatter havstrandmiljøer i varierende bredde rundt hele Grunnfjorden og ut i Bussingvika og sør til Bustad. I Naturbase ligger en lokalitet som er basert på avstandsvurdering av Elven m.fl. (1988), som også omfatter Gimsøyvalen. Registreringene i 2010 ga grunnlag for å splitte denne lokaliteten i tre, av ulik verdi og skilt med lengre strekninger med stein/grusstrand eller strandberg uten havstrandmiljøer.

Figur 3.8. Fjæresivakseng (U7a) på strandeng langs Grunnfjorden. Foto: Ola M. Wergerland Krog.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Havstrandmiljøene langs Grunnfjorden består hovedsakelig av smale belter med øvre salteng (U5) og mindre strandmyrer (U9c), men i sørøstre del er havstrandmiljøene noe mer varierte og med tydelig sonering. Ytterst er det her nedre salteng med fjæresaltgras (U4a), noen steder med et smalt belte av midtre salteng dominert av ishavsstarr (U4c). Kun fjørekoll ble notert av andre arter i disse miljøene. Øvre salteng finnes i flere utforminger hvorav rødsvingel-fjørekoll-tiriltunge-typen (U5c) er viktigst, mens rein rødsvingelutforming (U5b) og grusstarr-utforming (U5e) også er vanlig. På finere substrat ble det registrert saltsiv-utforming av øvre salteng (U5a) samt fjærestarrend (U7b) der det kom små ferskvannssig ned på stranda fra myrområdene innenfor. Flere brakkvannsdammer finnes langs Grunnfjorden, og disse hadde fjæresivakseng (U7a), fjærestarrend (U7b) og pølstarrsumper (U7d) i kanten, mens selve vannvegetasjonen var dominert av hesterumpe (U2e). Det er mest grus- og steinstrand i dette området, og særlig i ytre del en god del stor stein og blokk.

Strandengene i Bussingvika nord for Bustad blir ganske hardt beitet av storfe og i perioder også grågå. De henger sammen med strandengene i Grunnfjorden og er derfor innlemmet i samme lokalitet. De har fin sonering med stedvis brede fjæresaltgrasenger (U4a) ytterst, som går over i saltsivenger (U5a) eller rødsvingel-fjørekoll-tiriltunge-utforming av øvre salteng (U5c). Sistnevnte har innslag av jåblom og går gradvis over i en sumpstrand av sandsiv-utforming (U9b) noen steder. Ellers finnes det i dette området store fjæresivaksbelter (U7a) og pølstarrpøler (U7d) i tilknytning til brakkvannsdammer. Dels er det snakk om overgang til strandmyr (U9c) med bl.a. myrhatt, myrsaulauk og frynsestarr.

Artsmangfold

Saltengene hadde foruten karakterartene som allerede er nevnt også innslag av gåsemure, strandkjempe, grusstarr og jåblom. I brakkvannsengene inngikk bl.a. skogstjerne, duskmyrull og snipestarr.

Området har viktige funksjoner for fuglefaunaen, bl.a. som et viktig hekkeområde for arter som stjertand (NT), steinvender, myrsnipe, rødstilk, heilo, fiskemåke (NT) og ærfugl, og som en viktig rasteplass under trekket – særlig for gjess, grasender og vade-fugl. I gruntvannsområdene utenfor beiter sangsvane og knoppsvane store deler av året, for sangsvane er dette ett av viktigste overvintringsområdene i Nordland og av de nordligste i landet av stor betydning.

Bruk, tilstand, påvirkning

Strandengene i Bussingvika nord for Bustad blir ganske hardt beitet av storfe og i perioder også gjess. I Grunnfjorden har det tidligere beitet sau, men gjerdene er nå fjernet og beitebruken tilsynelatende avvirket. Langs vestsida av Grunnfjorden går ei kraftlinje som tar flere sangsvaner hvert år (Vidar Carlsen pers. medd., se også Thingstad 1989).

Skjøtsel og hensyn

Ekstensivt beite med storfe med dagens beitetrykk vurderes samlet sett som gunstig for lokaliteten, da deler av strandengene begunstiges av beite (strandmyr og sumpstrandmiljøer særlig). Dyretallet bør imidlertid ikke økes vesentlig av hensyn til hekkende våtmarksfugl og risikoen for reirødeleggelser. Det anbefales at kraftlinja her legges om til jordkabel.

Verdisetting

En stor og variert strandenglokalitet, til dels hevdet med beite, og med stor betydning også som hekkeplass for våtmarksfugl. Dette gjør at lokaliteten vurderes å være svært viktig (A).

3. Gisløyvalen

Naturtype: Strandeng og strandsump (G05)

Hovedutforminger: Strandeng - forstrand/panne (G0506)

Verdi for biologisk mangfold: Lokalt viktig - C

UTM-referanse: 33W 508525 7648000

Kunnskapskilder: Feltsjekk Bjørn Harald Larsen 8.7.2010.

Områdebeskrivelse/naturkvaliteter:

Generelt

Lokaliteten ligger nord/nordvest for vegen over til Gisløya og består av havstrandmiljøer skarpt avgrenset mot sør av en bratt rand-/endemorenerygg (Valraet). Substratet er sand og grus i ytre del, mens det er silt og leire stedvis både langs strandlinja og inne på strandengene.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Et mindre strandengsystem med mange små brakkvannsdammer og littoralbassenger. Stedvis god sonering med nedre salteng av fjæresaltgrastype (U4a) ytterst, fulgt av midtre salteng med ishavsstarr (U4c) og øvre salteng som veksler mellom saltsivutforming (U5a) og rødsvingel-fjærekoll-tiriltunge-utforming (U5c). Fjæresaltgrasengene dekker ganske store arealer på denne lokaliteten, og i brakkvannsdammene dominerer fjærestarr (U7b) mens fjæresivaksengene (U7a) har mindre utstrekning. I ett av littoralbassengene vokste pølstarr.

Artsmangfold

Få arter utenom karakterartene for vegetasjonstypene ble registrert. Av noterte arter kan nevnes strandkryp, myrhatt, gåsemure, duskmyrull, småengkall og jåblom. Steinvender varslet på lokaliteten i juli 2010.

Bruk, tilstand, påvirkning

Vegen er lagt over gruntvannsområdet og strandengene her, og dette har medført redusert gjennomstrømming i Gisløyvalen.

Skjøtsel og hensyn

Det viktigste for naturverdiene er at det ikke foretas ytterligere inngrep i havstrandmiljøene her. Ekstensivt beite er positivt.

Verdisetting

Lokaliteten er forholdsvis liten, og det er foretatt inngrep (bru/molo) som har avskjært og ødelagt deler av den. Verdien vurderes derfor bare å være lokalt viktig (C).

4. Gisløyvalen nord

Naturtype: Strandeng og strandsump (G05)

Hovedutforminger: Strandeng - forstrand/panne (G0506)

Verdi for biologisk mangfold: Lokalt viktig - C

UTM-referanse: 33W 508892 7648507

Kunnskapskilder: Feltsjekk Bjørn Harald Larsen 8.7.2010.

Områdebeskrivelse/naturkvaliteter:

Generelt

Lokaliteten ligger langs østsida av Gisløyvalen, nord for moloen over til Gisløya. Havstrandmiljøene her er godt avgrenset mot terrengdekkende myr og lynghei rundt det hele. Substratet er hovedsakelig fint (sand/silt/leire), men går over i stein- og grusstreder både mot nord og sør.

Figur 3.9. Fjæresivaksenger langs østsida av brakkvannsdammen på lokaliteten. Foto: Bjørn Harald Larsen.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

I dette området vest for Nøkkvatnet er det et mindre havstrandmiljø med ei lita sandstrand, små brakkvannsdammer og god variasjon i strandengutforminger. Sandstranda har et smalt belte med strandrug innenfor, og en liten tangvoll med tangmelde. Brakkvannsdammene har fjæresivaksbelter med mye strandkjempe (U7a) og pølstarsummer (U7d). Øvre saltengmiljøene domineres av grusstarrenger (U5e) men har også en del

buestarrang og rødsvingeleng med bl.a. gåsemure og jåblom. Også her er det gradvis overgang fra øvre salteng til strandmyr (U9c) hvor arter som myrhatt og duskmyrull kommer inn.

Artsmangfold

Det ble ikke registrert andre karplanter enn de som er nevnt ovenfor. Området var i 2010 hekkeplass for 1 par tjeld og trolig krikkand (engstelig hunn i brakkvannsdammen).

Bruk, tilstand, påvirkning

Ingen registrerte inngrep eller bruk.

Skjøtsel og hensyn

Det viktigste for naturverdiene er at området forblir uten inngrep. Ekstensivt beite er positivt.

Verdisetting

En liten lokalitet med kvaliteter knyttet til brakkvannsmiljøer og saltenger, men den skiller seg trolig lite fra mange tilsvarende områder i regionen. Verdien vurderes derfor til å være av lokal verdi (C).

5. Fjærneset

Naturtype: Kystmyr (A08)

Hovedutforminger: Velutviklet terrengdekkende (A0801) (60 %), blanding mellom nedbørsmyr og jordvannsmyr (A0804) (40 %)

Verdi for biologisk mangfold: Viktig - B

UTM-referanse: 33W 509250 7648818

Kunnskapskilder: Feltsjekk Bjørn Harald Larsen 8.7.2010.

Områdebeskrivelse/naturkvaliteter:

Generelt

Lokaliteten ligger nord for vegen til Gisløya og går ut til strandbergene på Fjærneset. Her er det myr som følger terrenget, med unntak av noen områder ut mot sjøen både mot øst og vest, hvor fjellhei/lynghei tar over. Torvjorda ligger over en berggrunn bestående av fattige gneiser.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Kystmyr med innslag av flere myrtyper, og terrengdekkende myr med fattig, ombrotrof tuemyr og fastmatter er den vanligste i området. Enkelte større fattige til intermediære fastmattemyrer med minerogent innslag finnes i forsenkninger. På de mest markerte knausene tar tørr, fattig lynghei med røsslyngdominans (H1a) over. Inntil disse knausene står det små grupper med kortvokst bjørk.

Artsmangfold

I de ombrotrofe partiene ble kun trivielle arter som torvmyrull, røsslyng, krekling, multe, skrubber og flekkmariland. På de intermediære fastmattemyrene med minerogene partier ble bl.a. strengstarr, frynsestarr, bjønnskjegg, duskmyrull, bukkeblad og skrubber (på tuer) notert.

Under feltsjekken i juli 2010 ble det registrert en hekkebestand av våtmarksfugl bestående av 2 par heilo, 1 par småspove, 2 par tjuvjo (NT), 2 par fiskemåke (NT) og 7 par svartbak (ytte del) samt 1 par steinskvett i området.

Bruk, tilstand, påvirkning

Det er spor etter tidligere grusuttak i kanten mot vegen ved Ramnhaugen, men dette arealet er holdt utenfor lokaliteten. Området har tidligere blitt utnyttet som utmarksbei-

te, trolig mest sau. Om lyngheiene i området har blitt brukt på tradisjonell måte med avsviing er ikke kjent.

Figur 3.10. På Fjærneset står det små grupper med lavvokst bjørk inn mot knauser. Foto: Bjørn Harald Larsen.

Skjøtsel og hensyn

Det viktigste for naturverdiene er at området forblir uten inngrep. Ekstensivt beite er positivt.

Verdisetting

Et større område med bl.a. forekomst av terrengdekkende myr, som er en uvanlig myr-type i regionen. Dette, sammen med et par hekkende rødlistede fuglearter, gjør at lokaliteten får verdien viktig (B).

6. Husvågen

Naturtype: Strandeng og strandsump (G05)

Hovedutforminger: Større strandengkompleks (G0501)

Verdi for biologisk mangfold: Viktig - B

UTM-referanse: 33W 510014 7648505

Kunnskapskilder: Elven m.fl. 1988, feltsjekk Bjørn Harald Larsen 8.7.2010.

Områdebeskrivelse/naturkvaliteter:

Generelt

Husvågen ligger nordvest på Gisløya, og lokaliteten omfatter den innerste delen av vågen, med strandenger og bakenforliggende brakkvannsmiljøer og strandmyrer. Substratet består av sand og grus i ytre deler og silt og leire i den indre delen, mens det helt innerst går over i et tynt torvjordslag. Den er skarpt avgrenset av en bratt morenerygg, trolig en randmorene/endemorene. Berggrunnen består av fattige gneiser.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

I Husvågen finnes i følge Elven m.fl. (1988) en svært stor strandsump i nordnorsk målestokk (500 daa). Havstrandmiljøene i Husvågen er vanskelig å kategorisere, med gradvise overganger mot myr innover på strandflata. De indre delene av området er demt opp av en smal grusvoll med erosjonskant på yttersida. Havstrandsoneringen startet med smale belter med fjæresaltgraseng (U4a) ytterst i øst, videre øvre salteng av rødsvingel-grusstarr-utforming (U5d) og saltsiv-utforming (U5a) i veksling med rødsvingel-fjørekkoll-tiriltunge-utforming (U5c). Også rene buestarrenger finnes. En brakkvannsdam i nordøstre del hadde fjæresivakseng (U7a) og noe fjærestarreng (U7b), mens en annen hadde undervannseng av småhavgras (U2a). En liten ferskvannsdam var dominert av hesterumpe og trådtjønnaks.

Videre innover strandflata blir det mer komplisert, og dels er det snakk om små dyneenger på torvjordblandet sand i tørre partier, og fjæresivakseng (U7a), blandet starr-utforming (U7c) og rustsivaks-utforming (U7e) av brakkvannseng og strandmyr (U9c) i våte partier. I sørvest går det over i en mer ren myrtype (grunn, intermediær fastmattemyr; L2).

Figur 3.11. Brakkvannseng med pølstarr og fjærestarr (U7c) i indre del av Husvågen. Foto: Bjørn Harald Larsen.

Artsmangfold

Brakkvannsenga og strandmyra er begge dominert av pølstarr, fjærestarr, myrhatt, duskmyrull, snipestarr og myrsaulauk med innslag av bl.a. myrmaure og dvergmaure. På den intermediære fastmattemyra kom duskmyrull sterkere inn, sammen med torvmoser, jåblom, harerug, småengkall, bukkeblad og slåttstarr. Også her inngår snipestarr og myrhatt. Elven m.fl. (1988) fant stautpiggknopp i en dam på lokaliteten.

Området ser ut til å ha liten betydning som hekkeområde for fugl, men en jaktende jordugle ble observert her under feltarbeidet.

Bruk, tilstand, påvirkning

Ingen registrerte inngrep. Området har blitt benyttet som utmarksbeite tidligere.

Skjøtsel og hensyn

Det viktigste for naturverdiene er at området forblir uten inngrep. Ekstensivt beite er positivt, men naturtypene i området er ikke skjøtelsbetingede.

Verdisetting

Det store arealet med strandsump (strandmyr-utforming av sumpstrand og brakkvannssump) er framhevet av Elven m.fl. (1988), og selv om arealet med disse typene neppe dekker så mye som 500 daa, gir det allikevel grunn til å sette verdien til viktig (B) – da forekomsten vurderes å være verdifull i regional sammenheng.

7. Båtneset

Naturtype: Sand- og grusstrand (G04)

Hovedutforminger: Sandstrand med tangvoller (G0401)

Verdi for biologisk mangfold: Lokalt viktig - C

UTM-referanse: 33W 510073 7649187

Kunnskapskilder: Feltsjekk Bjørn Harald Larsen 8.7.2010.

Områdebeskrivelse/naturkvaliteter:

Generelt

Lokaliteten ligger langs nordøstsida av Husvågen og avgrenses av stein- og grusstrand mot sør og strandberg mot nord. Innover mot øst går det over i terrengdekkende myr og lynghei. Substratet på lokaliteten består for det meste av sand, men innover på strandengene i søndre del av lokaliteten er det også partier med finere materiale, mens det mot sjøen her er grusstrand. Partier med eksponert skjellsand.

Figur 3.12. Båtneset med sandstranda på sørsida av neset. Foto: Bjørn Harald Larsen.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Sør for Båtneset på Gisløya er det ei litt større sandstrand som har svakt utviklet forstrand/fordyne med strandrug (V6b) og tydelig, flerårig tangvoll av lågurt-utforming (V2a) med bl.a. saftstjerneblom, tangmelde, harerug, strandkryp og høymol. Sør for

sandstranda er det nedre salteng med fjæresaltgras (U4a), øvre salteng av rødsvingel-fjørekkoll-tiriltunge-utforming (U5c) og driftsinfluerte grus- og steinstrender med bl.a. østersurt (V5c).

Artsmangfold

Utover arter allerede nevnt over ble følgende karplanter notert på lokaliteten; mjødurt, enghumleblom, rød jonsokblom, skogstorkenebb, strandarve og strandbalderbrå. Skjellsandforekomsten ga ikke utslag på funn av kravfulle planter.

Figur 3.13. Østersurt sør for Båtneset i Husvågen 8.7.2010. Foto: Bjørn Harald Larsen.

Av hekkende fugl ble ett par tjeld registrert under feltsjekken.

Bruk, tilstand, påvirkning

Det ble ikke registrert inngrep eller annen negativ påvirkning på lokaliteten. Området har blitt benyttet som utmarksbeite tidligere (trolig mest sau).

Skjøtsel og hensyn

Det viktigste for naturverdiene er at det ikke foretas inngrep på lokaliteten. Ekstensivt beite er positivt, men naturtypene i området er ikke skjøtselsbetingede.

Verdisetting

Lokaliteten vurderes kun til å være lokalt viktig (C), da den er liten og uten spesielle artsforekomster.

8. Gårdsøya

Naturtype: Tangvoll (G06)

Hovedutforminger: Ett-årig meldetangvoll (G0602)

Verdi for biologisk mangfold: Lokalt viktig - C

UTM-referanse: 33W

Kunnskapskilder: Feltsjekk Ola M. Wergeland Krog 8.7.2010.

Områdebeskrivelse/naturkvaliteter:

Generelt

Lokaliteten ligger på østsiden av Gårdsøya og består av 2 grunne bukter på hver sin side av en utstikkende grus/steinrygg. Lokaliteten dekker det meste av Gårdsøyas østside.

Figur 3.14. Tangvullen på Gårdsøya var uvanlig lav og bred noe som trolig skyldes tidvis hard påvirkning av bølger og vind. Foto: Ola M. Wergeland Krog.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Eksponert tangvoll (G06) av utformingen ett-årig meldetangvoll (G0602) som dekker ca. 140 m av den stein og grusstranda som vender ut mot sjøen. Tangvullen er relativt lav, men den er bred og tilfanget av tang er stort pga. store tangforekomster i de langgrunne sjøområdene utenfor. Tangvullen har vegetasjonstypen ettårig melde-tangvoll (V1b), nordlig strandmelde-utforming.

Artsmangfold

Tangvullen domineres fullstendig av strandmelde, gåsemure og vrangdå, og det ble ikke registrert noen spesielle arter på tangvullen

Bruk, tilstand, påvirkning

Det ble ikke registrert inngrep eller annen negativ påvirkning på lokaliteten.

Skjøtsel og hensyn

Ingen skjøtsel eller hensyn er påkrevet.

Verdisetting

Lokaliteten er liten og av liten mektighet, men den dekker et relativt stort areal. Ingen spesielle artsforekomster er kjent, men det rike insektslivet er en viktig næringskilde for både hekkende og rastende fugl. Lokaliteten vurderes som lokalt viktig (C).

3.3 Insekter

Det ble ikke lett spesielt etter insekter men det ble gjort et par registreringer av interesse. Et funn av firflekklibelle *Libellula quadrimaculata* (se figur 3.15) er med

unntak for et enkelt funn fra Lyngen fra 1933 ny nordgrense for arten, og neste funn sørover er i følge Artskart fra Astadhaug. Liten torvlibelle ble også påvist og dette er en sjelden art så langt mot nord og første funn i Vesterålen. En vanligere art som ble påvist var fjellbloddråpesvermer *Zygæne exutans*.

Figur 3.15. Fir-flekklibelle *Libellula quadrimaculata* er det nordligste funnet av arten siden 1933. Foto: Ola Wergeland Krog.

3.4 Fugl

Grunnfjorden og Strengelvåg er kanskje mest kjent for å ha hatt landets nordligste hekkefunn av knoppsvane i en lang periode (se bl.a. Våge 2005), og som en av våre nordligste, viktige overvintringslokaliteter for sangsvane. Reservatet er imidlertid også et svært viktig rasteområde for andefugl og vadefugl under trekket vår og høst, og som hekkeområde for våtmarksfugl og til dels også sjøfugl. I forbindelse med konsekvensutredninger av petroleumsvirksomhet i havområdene utenfor Lofoten og Vesterålen har verneområdet blitt omtalt og verdivurdert, bl.a. av Dragsund m.fl. (2003) på denne måten: ”Samlet utgjør område Strengelvåg – Gisløya - Grunnfjorden et av de største og mest interessante strandengkompleks i landsdelen. Botanisk sett er Husvågen og valen mellom Gisløya og Langøya av størst interesse i dette område. Området har dessuten en svært viktig funksjon som raste-plass for fugl under høst og vårtrekket. I hekkesesongen kan både smålom, storlom og grågås regnes som karakterarter sammen med de vanlig forekommende ande- og vadefuglene i distriktet. Området har også spesialfunksjon som nordlig overvintringsområde for sangsvane.”

Fuglefaunaen i våtmarksområdene på Grunnfjorden er typisk for våtmarker på strandflata i Lofoten og Vesterålen og har bl.a. klare likhetstrekk med områder på Vestvågøya og Andøya. De sjeldneste artene mangler imidlertid her, slik som svarthalespove (EN) og skjeand (NT) – noe som skyldes mangel på henholdsvis store kulturlandskapsområder inntil våtmarkene og næringsrike tjern. Skjeand ses imidlertid av og til i reservatet, og for noen år tilbake var det mistanke om at svart-

halespove hekket i området (Vidar Carlsen pers. medd.). Mange vanlige arter har til gjengjeld store bestander, slik som smålom, myrsnipe, småspove, heilo og tjuvjo.

3.4.1 Hekkende sjøfugl og våtmarksfugl

Bare noen få øyer i verneområdet er ikke landfaste med Langøya på fjære sjø. Dette er med å begrense områdets betydning for hekkende sjøfugl pga lett atkomst for eggpredatorer som f.eks. rødrev. Men mindre bestander finnes av særlig svartbak, gråmåke, fiskemåke, tjeld, grågås og ærfugl. Måkekolonier ble registrert på Fjærneset, Orkannholmen i Bussingvika, Bestemorsøra i Grunnfjorden, Gårdsøya, Valøya og på Flatøya (se Tabell 3.2). Bestandene på Orkannholmen, Bestemorsøra og Flatøya ble vurdert fra avstand med kikkert. Omkring Valøya og Flatøya ble det sett i alt 9 grågåskull. Ved Bestemorsøra ble det observert 2 par grågås. Tjeld og rødstilk hekket spredt langs strandlinja i hele verneområdet, mens både siland og gravand hadde tilhold i Grunnfjorden uten at hekking ble påvist. Men sannsynligvis hekker flere par av begge arter i området. Ærfugl er en vanlig hekkefugl i området, og til sammen 23 hunner og 21 årsunger ble registrert innenfor reservatet i juli 2010.

Tabell 3.2. Hekkeplasser for sjøfugl i Grunnfjorden naturreservat i 2010.

Art	Gårdsøya	Flatøya	Valøya	Fjærneset	Bestemorsøra	Orkannholmen
Hettemåke	1 par					
Fiskemåke	7-8 par	1 par	1 par	2 par		
Gråmåke	6 par				2 par	5 par
Svartbak	2 par	3 par		7 par	20+ par	15+ par
Rødnebbterne	1 par					

Figur 3.8. Smålom med en unge på liten myrpytt på toppområdet av Stormyra 7.7.2010. Foto: Bjørn Harald Larsen.

Registreringene av hekkende våtmarksfugl i myrområdene ble gjort over to dager tidlig i juli, og slik sett må antall hekkende par betraktes som minimumstall. Arter/par med mislykket hekking vil i de fleste

tilfeller ikke bli fanget opp med en registrering på denne tida.

Det var særlig den store bestanden av smålom i området som var overraskende; i alt ble minimum 23 par registrert hekkende – hvorav 21 par i til dels svært små

pytter på de høyeste partiene av Stormyra. Disse pyttene er så små at lommene trolig er avhengige av litt vind for å kunne ta av, og dette er nok årsaken til at de velger å hekke bare på de høyestliggende delene av myra. I tillegg ble ett par funnet hekkende ved et litt større tjern øst for Grunnvatnet (se Figur 3.9) og ett par i et tjern øst for Steintjønna.

Figur 3.9. Smålom på reir ved et lite tjern øst for Grunnvatnet 8.7.2010. Foto: Bjørn Harald Larsen.

En annen art med stor bestand i verneområdet var tjuvo (NT). Den hekket i flere små (2-5 par) og en stor, løs koloni (35+ par) på Stormyra. Til sammen ble ca 50 par registrert i dette området, mens 2 par hevdet territorium mellom Grunnfjorden og Gisløyvalen og på Fjærneset. Også bestandene av myrsnipe, småspove og heilo i verneområdet var store, og særlig viktig er området for myrsnipe – som det ble registrert 12 territoriehevdende/varslede par av på Stormyra samt ett par på Gårdsøya, ett par langs nordsida av Grunnfjorden og ett par sørvest i Bussingvika. Småspove og heilo hekket spredt i hele området, men også disse hadde størst bestand på Stormyra – begge med 12 par. Heilo hekket også vanlig nede på strandene og strandmyrene i den marine delen av verneområdet. Rødstilk og steinvender hekket både på Stormyra og langs sjøen, med størst bestander langs sjøen. Andre fåtallige hekkearter var enkeltbekkasin med 3 påviste territorier (trolig hekker noen flere), krikkan (kull med 4 unger Oshågen), brunnakke (mulig hekking ved tjern vest for Grunnvatnet), toppand (ett kull på Stormyra og ett kull på Steintjønna) og stjertand (NT) (hunn og en dununge på lite tjern helt nede ved Grunnfjorden: 33W 507000 7647265). Ett par storspove (NT) og ett par sandlo

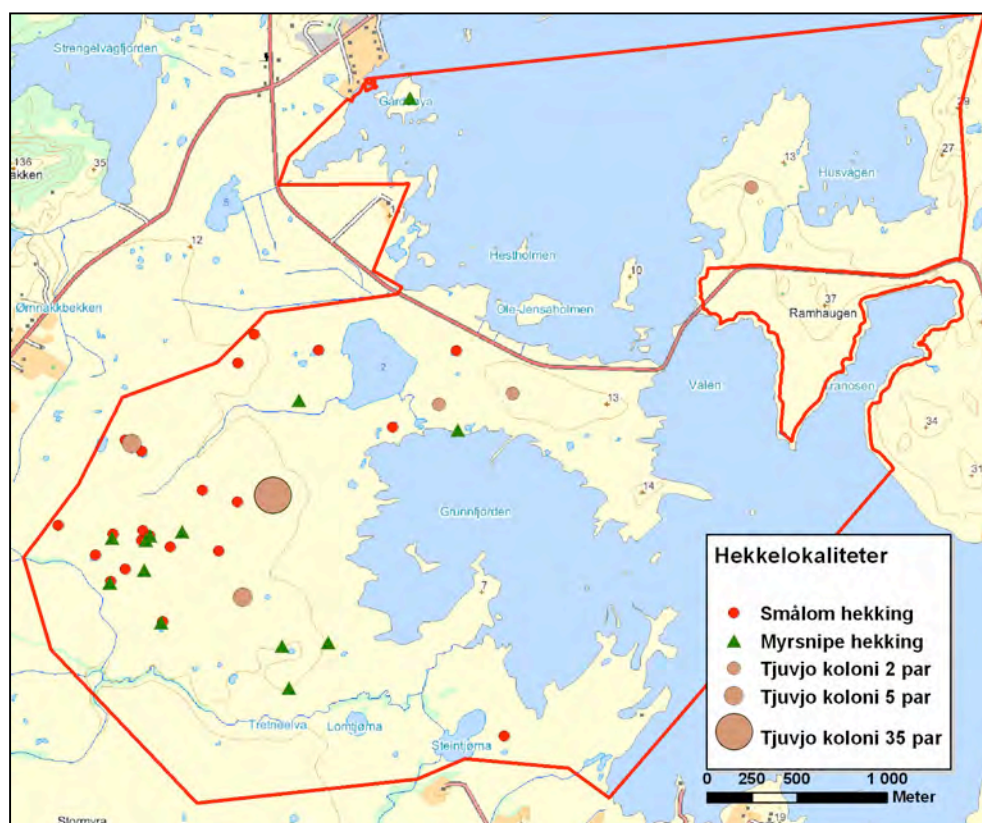
varslet på strandengene i sørvestre del av Bussingvika. Storspove hevdet revir også på Gårdsøya.

På Grunnvatnet ble det registrert over 20 voksne sangsvaner og 2 storlompar, men ingen av artene ble påvist hekkende. Hekket gjorde trolig ett gråmåkepar og 2 fiskemåkepar. Fiskemåke (NT) hekket også med til sammen 8 par inne på Stormyra. På Steintjønna holdt det til ett sangsvanepar, og her er hekking mer sannsynlig. Sangsvane har tidligere hekket på Bestemorsøra, mens storlom vanligvis hekker på Stortjønna sør for Grunnvatnet (Vidar Carlsen pers. medd.).

Av andre, ikke våtmarkstilknyttede arter ble bl.a. lirype, blåstrupe, steinskvett, heipiplerke, skjærpiplerke (A), lauvsanger, gråsisik, bergirisk (A) og sivspurv registrert som til dels vanlige hekkefugler i verneområdet. Lappspurv hekker i området (Vidar Carlsen pers. medd.), men ble ikke observert under vårt feltarbeid. Jordugle ble observert jaktende i Husvågen 8.7.2010.

Tabell 3.3. Hekkebestander av våtmarksfugl i Grunnfjorden naturreservat 7.-8. juli 2010 fordelt på delområder. Strengelvågen omfatter de nordvestre delene av verneområdet; mellom Gårdsøya og Gimsøyvalen/Fjærneset, mens Husvågen er den nordøstre delen – fra Fjærneset til Båtneset. Stormyra inkluderer myrområdene helt øst til Steintjønna.

Art	Stormyra	Grunn- vatnet	Grunn- vatnet Ø	Grunn- fjorden	Streng- elvågen	Hus- vågen	Bussing- vika	Totalt
Sangsvane	1 par	0-1 par						1+ par
Grågås				2 par	9-10 par			11-12 par
Gravand				11 ind.				?
Brunnakke	1 par							1 par
Krikkand	1 par				1-2 par			2-3 par
Stokkand	0-1 par			0-1 par	3-5 par		3 par	6-10 par
Stjertand NT				1 par				1 par
Toppand	2 par							2 par
Ærfugl				10-15 par	3-4 par		1 par	15-20 par
Siland			0-1 par	5-6 par	2-3 par		0-1 par	7-11 par
Smålom	22 par		1 par					23 par
Storlom NT		0-2 par						0-2 par
Tjeld				4 par	5 par	1 par	6 par	16 par
Sandlo							1 par	1 par
Heilo	12 par		2 par	4 par	2 par	2 par	2 par	24 par
Myrsnipe A	12 par			1 par	1 par		1 par	15 par
Enkeltbekkasin	2 par				1 par			3 par
Småspove	12 par	2 par	2 par		1 par	3 par		20 par
Storspove NT					1 par		1 par	2 par
Rødstilk A	7 par		1 par	12 par	2 par	1 par	2 par	25 par
Steinvender	1 par			5 par	2 par			8 par
Tjuvjo NT	49 par		2 par			2 par		53 par
Hettemåke NT					1 par			1 par
Fiskemåke NT	8 par	2 par		3 par	11-12 par	2 par		26-27 par
Gråmåke		1 par		2 par	6 par		5 par	14 par
Svarbak A		1 par		20+ par	3 par	8 par	15 par	47 par
Rødnebbterne					1 par			1 par
Sum	132-133 par	6-9 par	8-9 par	66-73 par	54-61 par	19 par	37-38 par	326-344 par

Figur 3.16. Hekkefunn av smålom, myrsnipe og tjuvjo. Merk at noen av hekkelokalitetene for smålom lå så tett at de framstår som én prikk på kartet.

3.4.2 Trekkende og rastende våtmarksfugl/spurvefugl

Det eneste som er publisert av mer eller mindre systematiske trekkregistreringer fra Grunnfjorden stammer fra 1970-tallet (Ellefsen m.fl. 1979). Her oppgis bl.a. flokker på opptil 250 polarsniper og 2000 brunnakker under trekket, og at fjæreplytt kan ses i flokker på 100-200 ind. på vårtrekket. Videre omtales store flokker med kortnebbgjess som passerer området og oppholder seg her under vårtrekket, samt et betydelig trekk av grågås vår og høst.

Thingstad (1989) utførte tellinger av vannfugl i området i oktober-desember 1988. Han skriver følgende om opptellinger av ender i Grunnfjorden, Bussingvika og ved Strengelvåg: ”Av endene ble stokkand, ærfugl, havelle, sjøorre og siland hyppigst registrert; f.eks. lå det en flokk på 85 stokkender i Grunnfjorden den 09.10. og 28 haveller i Valen samme dag og 60 stokkender i Grunnfjorden den 22.10. Like utenfor området, i Bussingvika, lå det også mye vannfugl; f.eks. 120 stokkender, 50 ærfugler, 30 haveller og 10 silender den 05.11.”

Vidar Carlsen har bidratt med opplysninger om trekkende fugl i området de siste årene: Under vårtrekket raster store mengder (flere tusen) kortnebbgjess og hvitkinngjess i verneområdet og omkringliggende kulturlandskapsområder og våtmarker. Grågås opptrer i store mengder (flere 100 fugler) særlig på ettersommer/tidlig høst (før jakta). Under høsttrekket ses brunnakke fortsatt i svært store flokker, og

krikkand og stokkand er også tallrike. De vanligste vadefuglene raster også i området, og særlig myrsnipe kan være tallrik. På vårtrekket kan flokker på 50-100 polarsnipen ses flere steder omkring Grunnfjorden og Gisløya. Særlig på høsttrekket er det vanlig å se jaktende rovfugler i området, og spesielt jaktfalk og vandrefalk ses hyppig.

Under vårt feltarbeid i begynnelsen av juli 2010 hadde trekket av voksne vadere og grasender så vidt kommet i gang. Vi gjorde følgende observasjoner av rastende trekkflokker med ender og vadefugl:

Dato	Art	Antall	Lokalitet
7.7.2010	Myrsnipe	20 ad.	Grunnfjorden nordøst
	Brunnakke	12 ind.	Grunnfjorden nordøst
	Sandlo	7 ind.	Grunnfjorden
8.7.2010	Brunnakke	6 ind.	Oshågen
	Krikkand	2 ind.	Ole-Jensa holmen
	Lappspove	7 ind.	Gårdsøya
	Heilo	3 ind.	Gårdsøya
	Storspove	6 ind.	Bussingvika sørvest
	Rødstilk	6 ind.	Bussingvika sørvest
	Myrsnipe	6 ad.	Bussingvika sørvest

3.4.3 Mytende andefugl

Feltarbeidet ble utført rett før flere andefuglarter starter mytingen av håndsvingfjærene og blir ut av stand til å fly i en periode fra 3 uker (ender) til 6 uker (svaner). Grågåsa var trolig i gang med håndssvingfjærfellingen, og det ble observert en flokk på ca 20 voksne grågjess sammen med ca 20 årsunger ved Valøya/Hestholmen 8.7.2010. I Grunnfjorden ble det registrert 30 voksne sangsvaner og 10 voksne knoppsvaner 7.7.2010 og samme dag 17 voksne sangsvaner på Grunnvatnet. Svanene var fortsatt flygedyktige og trolig forsvinner flere av sangsvanene og knoppsvanene fra området før mytingen tar til. Skogvoll på Andøya er en viktig myteplass for disse i regionen.

Grunnfjorden og de andre marine gruntvannsområdene innenfor reservatet er viktige myteområde for siland, som kan ses i store flokker i mytetida (Vidar Carlsen pers. medd.), som er fra slutten av juli til månedskiftet august/september.

3.4.4 Overvintrende sjøfugl/vannfugl

Grunnfjorden og sjøområdene rundt er et viktig overvintringsområde for sangsvane. De siste vinterene har det blitt registrert opptil 120 sangsvaner i området Grunnfjorden-Gisløya-Strengelvåg-Alsvåg (Vidar Carlsen pers. medd.).

Fra tidligere er det lite publisert om overvintrende sjøfugl/vannfugl i reservatet. Kartleggingen av overvintrende sjøfugl i februar/mars 1987 inkluderte Strengelvåg og Gisløya (Larsen 1987), og verneområdet omfattes til sammen av disse to sone-ene, men det er ikke mulig å skille ut hvor mange av fuglene som oppholdt seg i reservatet (se Tabell 3.4).

Tabell 3.4. Resultater fra tellinger av sjøfugl og vannfugl i sonene Strengelvåg og Gisløya/Gisløyflaket den 21.2.1987 (data fra Larsen 1987).

Art	Strengelvåg	Gisløya/Gisløyflaket	SUM
Stokkand	6	1	7
Ærfugl	79	171	250
Sjørørre	1	62	63
Havelle	16	32	48
Siland		8	8
Islom/gulnebbblom		2	2
Storskarv		2	2
Toppskarv	1	6	7
Skarv ubest.		1	1
Gråmåke	1		1
Svartbak	6	6	12
Teist		3	3
Sum	110	294	404

Det mest interessante ut fra disse tellingene er området's betydning som overvint-ringsområde for sjørørre og dels også havelle og store lommer. Sangsvane ble ikke registrert, noe som kan tyde på at Grunnfjorden ikke ble undersøkt eller var islagt (vinteren 1987 var ekstremt kald). Thingstad (1989) registrerte bare 3 sangsvaner vinteren 1987/88 (som også var en hard vinter), mens det ble observert opptil 41 sangsvaner i Grunnfjorden i desember 1988.

4 Bestandsutvikling fugl

4.1 Hekkende sjøfugl og våtmarksfugl

Før registreringene i 2010 har det blitt utført systematiske registreringer av hekkende våtmarksfugl i reservatet og nærliggende områder i 1979 (Ellefsen m.fl. 1979, referert i Thingstad 1988) og i 1986 (Naturbase). Begge disse registreringene har omfattet et større område enn selve reservatet, særlig innover Stormyra – men antall hekkende fugl utenfor dagens reservat har trolig vært forholdsvis få. Generelt har fokuset i disse registreringene vært på våtmarksfugl, og hekkende sjøfugl har i liten grad blitt kvantifisert.

I Naturbase ligger også enkelte mer eller mindre tilfeldige registreringer av hekkende fugl i verneområdet, men disse gir ingen kvantitative data verken når det gjelder våtmarksfugl eller sjøfugl. En registrering i 1991 har trolig vært ganske omfattende, men denne er ikke funnet publisert noen steder.

Tabell 4.1. Bestander av sjøfugl og våtmarksfugl i Grunnfjorden naturreservat i perioden 1979-2010. - = ikke registrert.

	1974-1979 (Ellefsen m.fl. 1979)	1986 (Natur- base)	1991 (Naturbase)	2010	Bestandsutvikling/ kommentarer
Knoppsvane					Hekking på 1990- og 2000-tallet, registrert uten hekkeindikasjon i 2010
Sangsvane	Over-sommer			1+ par	Trolig flere hekkende par
Gravand				11 ind.	?
Krikkand				1-2 par	?
Stjertand NT	Fåttallig, hekker trolig			1 par	Stabil
Toppand				2 par	?
Ærfugl				15-20 par	?
Siland		3 ind.		7-11 par	?
Smålom	-			23 par	Økning, trolig betydelig
Storlom NT	Fåttallig, hekker		Registrert	0-2 par	Stabil?
Tjeld	Flere par			16 par	Trolig stabil
Sandlo	Flere par			1 par	Tilbakegang
Heilo				24 par	?
Myrsnipe A	Små antall			15 par	Trolig økning
Brushane VU	Vanlig, 2-3 spillplasser			-	Utgått som hekkefugl
Enkeltbekkasin				3 par	?
Småspove	Små antall			20 par	Stabil/økning?
Storspove NT				2 par	?
Rødstilk A	Små antall	24 ind.		25 par	Økning
Steinvender	Noen få par hekker			8 par	Økning?
Svømmesnipe	Sjelden hekkefugl			-	Forsvunnet som hekkefugl?
Tjuvjo NT		162 ind.	Registrert	53 par	Trolig betydelig nedgang

	1974-1979 (Ellefsen m.fl. 1979)	1986 (Natur- base)	1991 (Naturbase)	2010	Bestandsutvikling/ kommentarer
Hettemåke NT	Hekker (årlig?)			1 par	Etablert i 1975 som hekke- fugl, ikke registrert i 1986
Fiskemåke NT		421 ind.	Registrert	26-27 par	Kraftig tilbakegang
Gråmåke		14 ind.		14 par	Økning?
Svartbak A	2-3 par			47 par	Økning
Makrellterne VU	Hekker fåtallig			-	Forsvunnet som hekkefugl?
Rødnebbterne	Koloni	424 ind.	Registrert	1 par	Sterk tilbakegang

Området som ble rapport i 1979 er noe større enn dagens verneområde, og omfattet bl.a. de ikke-vernede delene av Stormyra. Husvågen og Tranhalsen var imidlertid ikke med i registreringsområdet til Ellefsen m.fl. (1979). Slik sett kan ikke tallene fra deres registreringer sammenlignes direkte med våre fra 2010. Dataene fra 1986 i Naturbase gjelder bare et utvalg arter, men er trolig ganske sammenlignbare når det gjelder disse.

Vi har ikke funnet opplysninger om hekking av smålom i området fra tidligere. Det er ingenting som tyder på at det plutselig har etablert seg en stor bestand i området, og bestandsutvikling er derfor usikker. Men manglende opplysninger tyder kanskje på at registrert bestand ikke har vært spesielt stor tidligere, og sånn sett en det mest sannsynlig med en bestandsøkning i verneområdet. Storlom kan se ut til å ha en mer stabil bestand i området, men det er grunn til å overvåke hekkesuksess (trolig ingen ungeproduksjon i 2010).

Sangsvanebestanden har vært økende i området i likhet med i Vesterålen for øvrig (Vidar Carlsen pers. medd.). Trolig har det også vært en økning i gravandbestanden de siste årene, noe som er forventet ut fra artens ekspansjon mot nord de siste ti-årene. Området har en svært liten, men kanskje stabil bestand med stjertand. For de andre endene er bestandsutviklingen ukjent.

Ut fra tidligere registreringer kan det se ut til at bestandene av småspove, myrsnipe, rødstilk og steinvender har økt siden 1970-tallet, mens situasjonen for heilo og enkeltbekkasin er mer usikker. Svømmesnipe regnes som hekkefugl, men neppe årlig, i 1979, mens brushane vurderes som vanlig med 2-3 spillplasser. Ingen av disse artene ble registrert i 2010. Tidligere spillplasser i Husvågen og sør for Strengelvåg har vært uten fugl de siste årene (Vidar Carlsen pers. medd.). Kun ett par med sandlo ble registrert med hekkeatferd i 2010, mens "flere par" hekket på 1970-tallet.

Opplysningene fra 1986 tilsier en klar tilbakegang for fiskemåke og rødnebbterne og peker også i retning av en betydelig reduksjon i hekkebestanden av tjuvjo. Det ble også registrert få stormåker i 1986, men dette kan skyldes ulikheter i metodikk og geografisk dekning. Tjuvjobestanden varierer trolig en god del med smågnager-tilgangen i området, og det er derfor ikke sikkert at de sparsomme dataene gir

grunnlag for å si noe om langsiktige endringer i bestanden. Makrellterne synes imidlertid å ha forsvunnet som hekkefugl.

4.2 Trekkende/rastende fugl

Antall rastende kortnebbgjess og hvitkinngjess på vårtrekket har økt betydelig i området de siste årene, likeledes antall beitende grågjess på ettersommeren/tidlig høst (Vidar Carlsen pers. medd.). Også forekomsten av sangsvane utenom hekketida er økende. Dette er de eneste artene det er mulig å si noe om bestandsendringer ut fra det forholdsvis sparsomme historiske materialet som finnes fra området. Opplysninger fra Vidar Carlsen tyder på at antall rastende grasender inkludert brunnakke og de fleste vadefugler (med unntak av brushane) trolig har vært ganske stabilt siden 1970-tallet. Kvantitative registreringer av de vanligste og mest tallrike artene som myrsnipe, rødstilk og sandlo mangler imidlertid.

4.3 Overvintrende fugl

Reservatet er et viktig overvintringsområde for sangsvane. Thingstad (1989) refererer til en artikkel i *Nordlys* den 29.1.1988 der det blir hevdet at så mye som 150 sangsvaner overvintret i Grunnfjorden på slutten av 1960-tallet ("for 20 år siden"). Utover på 1980-tallet sank antall sangsvaner betydelig, og høsten 1985 ble for eksempel bare 27 individer registrert (*Vesterålen* 4.2.1986). Vinteren 1987/88 var det kun 3 individer igjen pluss et fjerde som ble funnet drept under en kraftledning (Thingstad 1989). Høsten og forvinteren 1988 ble det registrert opptil 41 sangsvaner i området (Thingstad 1989).

De siste årene har opptil 120 sangsvaner hatt tilhold i området Strengelvåg-Gisløya-Grunnfjorden i vinterhalvåret, og fuglene forflytter seg innad i området avhengig av issituasjonen (Vidar Carlsen pers. medd.). Det kan altså se ut til at bestanden har tatt seg opp igjen til nivået på 1960- og 1970-tallet. Også i landet for øvrig har det vært en stor økning i vinterbestanden de siste 20 årene, ikke minst pga mange milde vintrer (se for eksempel Larsen 2006).

5 Endringer naturtyper/flora

Tidligere ble hele verneområdet utnyttet som utmarksbeite, og sannsynligvis mest av sau. I dag er det kun strandengene langs Bussingvika og områdene sørøst for Grunnfjorden som beites (av storfe). Det var spor etter et forholdsvis nylig oppsatt gjerde ved Grunnvatnet, som enda nyligere hadde blitt fjernet. Sannsynligvis har det beitet sau omkring Grunnvatnet og Grunnfjorden opp til for få år siden. På Gisløya er det trolig en god del lenger siden det beitet dyr i utmarka. Foreløpig har ikke disse endringene i bruken av området medført store endringer i naturtypene, som i hovedsak er lite eller ikke kulturbetingede. Det er knyttet usikkerhet til om lyngheiområdene på Gisløya har blitt utnyttet tradisjonelt med avsviing eller ikke.

Havstrandmiljøene under springflonivå er generelt ikke avhengig av skjøtsel, og heller ikke andre registrerte strandengmiljøer i området, slik som brakkvannseng/sump og strandmyr, er skjøtselsavhengige – men disse begunstiges av beite. Men gjengroing ble ikke registrert som noe problem i noen av disse miljøene.

Vest for Grunnvatnet går det ei djup dreneringsgrøft like utenfor reservatet. Denne påvirker nok grunnvannsnivået til en viss grad også innenfor verneområdet, men ingen synlig tegn til gjengroing pga av dette ble observert. Nord for Grunnfjorden er det gjort et forsøk med kultivering av torvmyr med tanke på økt multeproduksjon. Dette har gitt negative effekter på myrvegetasjonen, men er ikke irreversibelt. Ny torvoppbygging vil på sikt gjøre at dette såret i terrenget leges.

Figur 5.1. Spor etter kultiveringsforsøk for å øke produksjonen av multe øst for Grunnvatnet (kartutsnitt fra www.gislink.no).

6 Vurdering av bevaringsmål

6.1 Fugl

Bevaringsmål for fugl bør knyttes opp mot bestandsmål for hekkende våtmarksfugl først og fremst, men også hekkende sjøfugl, trekkende/rastende fugl og overvintrende vannfugl, særlig sangsvane.

For mange arter er det usikkert hvorvidt registreringen i 2010 gir et representativt bilde av bestandsnivået over tid i området. Men i og med at dette er det eneste grunnlaget som finnes for å vurdere bestandsmål, må det benyttes allikevel. For smålom vil det si at bevaringsmål bør settes til 25 hekkende par (ut fra at det er sannsynlig at noen få par unngikk vår oppmerksomhet i år). Når det gjelder vade-fuglene er bevaringsmålet satt lik eller litt høyere enn registrert bestand i år ut fra samme prinsipp. Måkene er lettere å få oversikt over, men vurderingen av bestand fra land, slik det ble gjort på Bestemorsøra, Orkannholmen og Valøya, har sine klare begrensninger. Det foreslås derfor bevaringsmål som er noe mer omtrentlige for disse artene.

Hekkebestanden av tjuvjo varierer trolig en del fra år til år i området med nærings-tilgangen. For denne arten kan det da være fornuftig å sette et bestandsintervall som bevaringsmål, med for eksempel minimum 40 par tilstede i et dårlig produksjonsår og minimum 60 hekkende par i et godt produksjonsår.

Kartlegging av hekkebestandene av våtmarksfugl i reservatet er forholdsvis lite ressurskrevende, og det anbefales at dette gjøres hvert 3. år for å følge utviklingen nøye og evaluere bevaringsmålene fortløpende.

Tabell 6.1. Forslag til bevaringsmål for fugl i Grunnfjorden naturreservat.

Art	Bevaringsmål – hekkebestand	Forutsetninger/kommentarer
Sangsvane	1-2 par	Stabil
Stjertand NT	min. 1 par	Stabil
Ærfugl	min. 25 par	Stabil
Smålom	Ca 25 par	Stabil/svak økning
Storlom NT	2 par	Trolig stabil
Heilo	25 par	Stabil/svak økning
Småspove	20 par	Stabil/svak økning
Storspove NT	min. 2 par	Stabil
Myrsnipe	15 par	Stabil
Tjuvjo NT	40-60 par	Se kommentar over
Fiskemåke NT	25-30 par	Stabil/svak økning
Rødnebbterne	1-10 par	Forventet at antall vil variere, men at området har en liten koloni årlig bør være et mål

Det er lite kvalitative data om trekkende og rastende fugl i området, og det blir derfor vanskelig å sette konkrete bevaringsmål for Grunnfjorden som rasteområde.

Som et alternativ kan det settes kvalitative mål som at våtmarksmiljøer, strandengområdene og fjæreområdene skal ha viktige funksjoner som rasteområde for gjess, ender og vadefugl under vår- og høsttrekk. Når det gjelder kortnebbgås og hvitkinngås under vårtrekket bør det utføres registreringer av antall rastende fugler i verneområdet, slik at det er mulig å sette bevaringsmål for disse Svalbardbestandene.

For området funksjon som overvintringsområde for sangsvane anbefales det å sette som bevaringsmål at 100-150 ind. skal ha tilhold i reservatet og nærliggende gruntvannsområder/våtmarker.

6.2 Naturtyper og flora

De kartlagte naturtypelokalitetene er ikke skjøtelsbetingede. I dag blir bare de sørøstre delene av den store strandenglokaliteten som går fra Bussingvika og rundt hele Grunnfjorden beitet (av storfe). Dette bør fortsette, men det er trolig ikke riktig å ha som mål at beiteområde for disse kyrne utvides eller at dyretallet økes. Områdene rundt Grunnfjorden er viktige som hekkeplasser for våtmarksfugl, jf verneformålet, og økt dyretall og utvidet beiting på strandengene innover i fjorden vil føre til økt risiko for at dyr trækker i stykker egg i reirene.

Myrlokalitetene er stabile miljøer som uten inngrep vil kunne opprettholde sine naturverdier i overskuelig framtid. Det er da naturlig at bevaringsmål blir å opprettholde nåværende arealer med aktuelle naturtyper.

Evaluerings av bevaringsmålene kan skje ved reinventeringer, der tilstanden blir registrert samt at et utvalg aktuelle plantearter konstanteres fortsatt å forekomme der.

Tabell 6.2. Forslag til bevaringsmål for naturtyper i Grunnfjorden naturreservat.

Lokalitet	Bevaringsmål	Forutsetninger/komm.
Myrområdene	Stabilt miljø uten tap av areal med konsentrisk/eksentrisk høgmyr og terrengdekkende myr.	Unngå fysiske inngrep av alle slag.
Strandengområdene	Bevaring av havstrand- og brakkvannsmiljøer med de viktigste vegetasjonstypene og artene, økt innslag av engplanter.	Ekstensivt husdyrbeite med storfe opprettholdes. Unngå fysiske inngrep.

For plantearter kan målene knyttes nærmere opp mot konkrete bestander og framtidig overlevelse til disse, og det er da forslått bevaringsmål for tre regionalt uvanlige arter.

Tabell 6.2. Forslag til bevaringsmål for plantearter i Grunnfjorden naturreservat.

Art	Bevaringsmål	Forutsetninger/kommentarer
Broddtelg	Alle kjente forekomster skal bevares.	Miljøene holdes intakt
Dvergmaure	Forekomsten i Husvågen skal bevares.	Miljøet holdes intakt
Småhavgras	Forekomsten i Husvågen skal bevares.	Fysiske inngrep og/eller forurensning unngås på og inntil vokseplassen.

6.3 Andre forvaltningsaspekter

Etter at Thingstad (1989) gjorde sine undersøkelser av kollisjonsdrepte fugler under kraftlinjene ved Grunnfjorden/Gimsøyvalen på slutten av 1980-tallet, har den kraftlinja som viste seg å ta mest fugl blitt lagt i kabel. Fortsatt går det ei kraftlinje langs vestsida av Grunnfjorden og over Steintjønna til Bustad. Denne kraftlinja antas å drepe mellom 5 og 10 sangsvaner årlig; sist ble ei sangsvane funnet død under linja ca. 1. november 2010 (Vidar Carlsen pers. medd.). I sommerhalvåret og fram til islegging beveger sangsvanene seg mye mellom Grunnvatnet og Grunnfjorden, og de vil da alltid måtte passere denne kraftledningen. Vi anbefaler derfor at denne legges i kabel på hele strekningen.

Figur 6.1. Kraftlinja (i bakgrunnen) som går mellom Grunnvatnet og Grunnfjorden. Foto: Bjørn Harald Larsen.

På strandengene helt sør i Grunnfjorden (UTM 33W 508130 7646130) var det djupe spor etter traktor i strandeng og strandmyr (se Figur 6.2.). Disse bør fylles igjen.

Figur 6.2. Kjørespor etter traktor på strandeng og strandsump helt sør i Grunnfjorden. Foto: Ola M. Wergeland Krog.

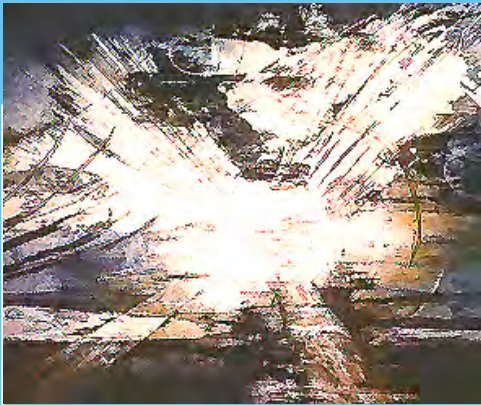
Under feltarbeidet ble det også oppdaget en skjemmende avfallsfylling nordvest i reservatet, mellom vegen til Gimsøya og sjøen. Denne bør fjernes.

Figur 6.3. Avfall lagt igjen i ei bergskorte mellom vegen ut til Gimsøya og sjøen i den nordvestre delen av reservatet. Foto: Bjørn Harald Larsen.

7 Kilder

- Artsdatabanken 2010a. Artskart. <http://artskart.artsdatabanken.no/>
- Artsdatabanken 2010b. Artsobservasjoner. <http://artsobservasjoner.no/>
- Bjerke, J. W. 2005. Høgmyrer i Andøy kommune – Kartlegging av forekomster primært på grunnlag av flybildeserier. *NINA Rapport* 82: 1-22.
- Direktoratet for naturforvaltning 1996. Viltkartlegging. *DN-håndbok* 11-1996.
- Direktoratet for naturforvaltning 2007. Kartlegging av naturtyper. Verdisetting av biologisk mangfold. *DN-håndbok* 13, 2. utgave 2006, revidert 2007: 1-258 + vedlegg.
- Direktoratet for naturforvaltning 2010. Naturbase WMS-tjeneste: <http://dnweb12.dirnat.no>
- Dragsund, E., Skogen, K., Hoffmann, P. & Alvik, S. 2003. Utredning av helårig petroleumsvirksomhet i området Lofoten – Barentshavet. Konsekvenser for og fra skipstrafikk. ULB studie nr. 14. Rapport nr 2003-0331. Revisjon nr. 02. Det Norske Veritas.
- Ellefsen, K.O., Nilsen, E. & Solheim, E. 1979. Stormyra, Grunnfjorden, Øksnes kommune, Nordland. Upubl. rapport, 38 s + vedlegg.
- Elven, R., Alm, T., Edvardsen, H., Fjelland, M., Fredriksen, K. E. & Johansen, V. 1988. Botaniske verdier på havstrender i Nordland. C Beskrivelser for regionene Ofoten og Lofoten/Vesterålen. *Økoforsk rapport* 1988: 2C. 386 s.
- Fremstad, E. 1997. Vegetasjonstyper i Norge. *NINA Temahefte* 12. 279 s.
- Fremstad, E. & Moen, A. 2001. Truete vegetasjonstyper i Norge. *NTNU Vitenskapsmuseet Rapp. bot. Ser.* 2001-4: 1-231.
- Kålås, J. A., Viken, Å., Henriksen, S. & Skjelseth, S. (red.). 2010. *Norsk rødliste for arter 2010*. Artsdatabanken, Norge.
- Larsen, B. H. 1987. Vintertellinger av sjøfugl i Lofoten og Vesterålen 1987. Rapport til AKUP. Direktoratet for naturforvaltning, forskningsavdelingen. 35 s.
- Larsen, B. H. 2006. Sangsvane *Cygnus cygnus*. S: 46 i: Svorkmo-Lundberg, T., Bakken, V., Helberg, M., Mork, K., Røer, J. E. & Sæbø, S. (red.) *Norsk VinterfuglAtlas. Fuglenes utbredelse, bestandsstørrelse og økologi vinterstid*. Norsk Ornitologisk Forening, Trondheim.
- Moen, A. 1998. *Nasjonalatlas for Norge. Vegetasjon*. Statens kartverk, Hønefoss.
- Norges geologiske undersøkelse 2010. *N250 Berggrunn - vektor*. <http://www.ngu.no/kart/bg250/>
- Thingstad, P. G. 1989. Kraftledning/fugl-problematikk i Grunnfjorden naturreservat, Øksnes kommune, Nordland. Univ. i Trondheim, Vitenskapsmuseet. *Notat fra Zoologisk avdeling*: 1989-2.
- Våge, H. 2005. LRSK 2005. Sjeldne fugler i Nordland. www.fugler-i-lofoten.no/LRSK-2005.doc 24 s.

Miljøfaglig Utredning AS ble etablert i 1988. Firmaets hovedformål er å tilby miljøfaglig rådgivning. Virksomhetsområdet omfatter blant annet:

- Kartlegging av biologisk mangfold
- Konsekvensanalyser for ulike tema, blant annet: Naturmiljø, landskap, friluftsliv, reiseliv og landbruk
- Utarbeiding av forvaltningsplaner for verneområder
- Utarbeiding av kart (illustrasjonskart og GIS)
- FoU-virksomhet
- Foredragsvirksomhet

Hovedadresse:

Gunnars veg 10, 6630 Tingvoll

Telefon: se hjemmeside

Org.nr.:

984 494 068 MVA

Hjemmeside:

www.mfu.no